МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ФІНАНСІВ ТА ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

КАФЕДРА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: «Стан та перспективи розвитку інфраструктури фінансового ринку України»

Здобувача вищої освіти II рівня, II курсу, ФМДз-24-1 групи,
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

_____ Карманикової Ілони Юріївни
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

Науковий керівник _____ Ключка Ольга Володимирівна, к.е.н., доцент
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Керівник освітньо-професійної
програми _____ Чуницька Ірина Іванівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту за рішенням кафедри _____
протокол від «22» січня 2026 № 7

Завідувач
кафедри _____ Гудзь Олена Євгенівна, д.е.н., професор
(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

Ірпінь –2025

Реєстрація № 9 06.12.2025 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки до захисту 03.11.2025 _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис)

Результат захисту 87 б. 10.02.2026 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ Шолойко А.С.
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії:
_____ Оленко С.В.
(підпис) (ініціали, прізвище)
_____ Дідюк Л.В.
(підпис) (ініціали, прізвище)
_____ Чуницька І.І.
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1.Доповідь	від 0 до 10			
2.Роздатковий матеріал	від 0 до 5			
3.Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25			
4.Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100			Ключко О.В.

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	дата	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря (підписи)
87 б.	B	4 (добре)	10.02.2026	Шолойко А.С. Онищко С.В. Діденко А.В. Кушнірчук В.І.

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	Б	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Факультет фінансів та цифрових технологій
Кафедра фінансових ринків та технологій
Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Освітня програма «Управління фінансовою та страховою діяльністю»

Затверджую
Завідувач кафедри фінансових ринків
та технологій Олена БЕРЕСЛАВСЬКА
«18» листопада 2024

Завдання на кваліфікаційну роботу (проект)
здобувачу вищої освіти
Карманикової Ілони Юріївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проекту)
Стан та перспективи розвитку інфраструктури фінансового ринку України
Затверджена наказом ректора від 23.12.2024 р. № 1888
2. Строк здачі закінченої роботи _____
3. Мета роботи – вивчення теоретичних засад та аналіз сучасного стану інфраструктури фінансового ринку України, виявлення проблемних аспектів її функціонування та розробка перспективних напрямів розвитку для забезпечення стійкого економічного розвитку.
Об'єктом дослідження є інфраструктура фінансового ринку України як складова частина національної економіки.
Предметом дослідження є основні елементи, функції, та перспективи розвитку інфраструктури фінансового ринку України.
Орієнтована база дослідження діяльність ключових інституцій інфраструктури фінансового ринку України, зокрема Національного банку України, НКЦПФР, банківських та небанківських фінансових установ.
4. Вихідні дані до роботи: законодавчі та нормативно-правові акти України, що регулюють фінансовий ринок та його інфраструктуру, а також статистичні дані ключових регуляторів (НБУ, НКЦПФР, Держстат). Використовувалися також наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій, періодичні видання та інтернет-ресурси.
5. Перелік графічного матеріалу 8 таблиць, 14 рисунків
6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

Розділ 1. Теоретичні засади функціонування інфраструктури фінансового ринку

1.1Характеристика елементів та структура фінансового ринку

1.2 Економічна сутність та значення інфраструктури фінансового ринку

Розділ 2. Аналіз сучасного стану інфраструктури фінансового ринку укра
2.1 Оцінка сучасного стану розвитку інфраструктури фінансового ринку
2.2 Аналіз проблемних аспектів функціонування інфраструктури фінансо ринку
Розділ 3. Перспективи розвитку інфраструктури фінансового ринку України

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапі роботи	
		За планом	Фактич
1	Підготовка 100% кваліфікаційної роботи та подання її на перевірку науковому керівнику	до 27.06.2025	12.06.2
2	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника та подання її на повторну перевірку керівнику	до 30.09.2025	06.09.2
3	Попередній захист кваліфікаційної роботи	11.12.2025 – 24.12.2025	15.12.2
4	Отримання відгуку наукового керівника кваліфікаційної роботи	03.11.2025 – 05.12.2025	05.11.2
5	Рецензування кваліфікаційної роботи	03.11.2025 – 05.12.2025	03.12.2
6	Надання кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат	03.11.2025 – 05.12.2025	19.11.2
7	ЗАХИСТ	20.01.2026 – 13.02.2026	20.01.2 13.02.2

8. Дата видачі завдання «__»_____ 202__

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проекту) _____ Ключка О.В.
(підпис) (прізвище,ініціали)

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ Чуницька І.І.
(підпис) д.е.н., професор
(прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ Карманикова І.Ю.
(підпис) (прізвище, ініціали)

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи

Здобувача вищої освіти ІІ рівня, ІІ курсу, групи ФМДЗ-24-1, спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»,

Карманикова Ілона Юріївна

на тему «Стан та перспективи розвитку інфраструктури фінансового ринку України»

Кваліфікаційна робота виконана на актуальну тему, в сучасних умовах розвитку економіки України. Функціонування та розвиток інфраструктури фінансового ринку відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності, залученні інвестицій та інтеграції України у світовий фінансовий простір. Особливої значущості дослідження набуває в умовах воєнного стану, цифровізації фінансового сектору та посилення глобальних викликів, що зумовлює практичну й наукову цінність роботи.

У роботі ґрунтовно розкрито теоретичні засади функціонування фінансового ринку та його інфраструктури, узагальнено підходи вітчизняних і зарубіжних науковців. Проведено комплексний аналіз сучасного стану інфраструктури фінансового ринку України з використанням актуальних статистичних даних, що дало змогу виявити ключові тенденції, проблеми та структурні зміни. Значну увагу приділено розвитку банківського й небанківського секторів, а також новітнім фінансовим інструментам, зокрема криптовалютам. Запропоновані напрями вдосконалення інфраструктури фінансового ринку мають практичну спрямованість і можуть бути використані у процесі формування фінансової політики.

Разом із тим, у роботі доцільно було б більш чітко структурувати окремі аналітичні висновки та посилити порівняльний аналіз із міжнародним досвідом розвитку фінансової інфраструктури. Окремі розділи перевантажені описовим матеріалом, що дещо ускладнює сприйняття основних результатів дослідження. Зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не знижують загальної наукової та практичної цінності роботи.

Кваліфікаційна робота Карманикової Ілони Юріївни виконана самостійно, в повному обсязі у відповідності до чинних вимог, рекомендується до захисту із оцінкою «добре» 40 балів (сорок балів).

Науковий керівник кваліфікаційної роботи
Ключка Ольга Володимирівна, к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансових ринків та технологій 12.01.2026 р.

Висновок кафедри про кваліфікаційну роботу

Кваліфікаційна робота (проєкт) здобувача вищої освіти Карманикової Ілони Юріївни після попереднього захисту розглянута на засіданні кафедри, протокол від «22» 01 2026 № 7 допущена до захисту на екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри _____ Гудзь О.

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
здобувачки вищої освіти Державного податкового університету
Карманикової Ілони Юріївни
на тему: «Стан та перспективи розвитку інфраструктури фінансового ринку України»

Актуальність теми. Робота присвячена дослідженню інфраструктури фінансового ринку України – ключового елемента національної економічної системи. Тема є актуальною у контексті сучасних трансформаційних викликів – пандемії COVID-19, війни, адаптації до європейських стандартів і процесів цифровізації. Автором обґрунтовано визначальну роль фінансової інфраструктури у забезпеченні стабільності та інтеграції у глобальні фінансові мережі.

Наукова новизна. Наукова новизна полягає у комплексному аналізі інфраструктури фінансового ринку в умовах воєнного стану. Запропоновано комбінований підхід до аналізу структури ринку, систематизовано проблемні аспекти та розроблено шляхи модернізації на основі міжнародного досвіду.

Якість проведеного аналізу проблеми, текстового та табличного матеріалу. Аналітична частина виконана на високому рівні з використанням актуальної статистики НБУ, міжнародних фінансових організацій та літературних джерел. Системно проаналізовано динаміку банківського та небанківського секторів, досліджено міжнародний досвід провідних країн світу. Табличний і графічний матеріал є логічним і наочним, що забезпечує переконливість висновків.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємств, установ, організації, МФУ України. Практична цінність полягає у можливості використання результатів дослідження державними регуляторами та учасниками фінансового ринку. Запропоновано конкретні заходи щодо розвитку платіжної інфраструктури, впровадження цифрової гривні, створення регуляторних пісочниць та посилення кібербезпеки. Висновки є обґрунтованими та випливають із проведеного аналізу.

Наявність недоліків. По тексту спостерігається надмірна деталізація статистичних показників. Доцільно було б глибше розкрити механізми практичної реалізації запропонованих заходів з урахуванням обмежених ресурсів.

Відзначені недоліки не зменшують позитивного враження від роботи.

Загальний висновок і оцінка. Тема кваліфікаційної роботи розкрита, робота є цілісним, ґрунтовним та актуальним дослідженням тенденцій розвитку інфраструктури фінансового ринку України, яка заслуговує на оцінку *«відмінно»*.

Рецензент:
кандидат економічних наук, доцент,
професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Державного університету
«Київський авіаційний інститут» Тетяна КОЛЯДА

Особистий підпис

ЗАСВІДЧУЮ
ВЧЕНИЙ СЕКРЕТАР
ДЕРЖАВНЕ НЕКОМЕРЦІЙНЕ ПІДПРИЄМСТВО
«ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ АВІАЦІЙНИЙ ІНСТИТУТ»

«02» грудня 2025 р.

АНОТАЦІЯ

Стан та перспективи розвитку інфраструктури фінансового ринку України

Мета кваліфікаційної роботи полягає у полягає у теоретичному обґрунтуванні, аналізі сучасного стану та розробці пропозицій щодо перспектив подальшого розвитку інфраструктури фінансового ринку України.

У межах дослідження поставлено такі завдання:

— охарактеризувати елементи та структуру фінансового ринку;

— розкрити економічну сутність та значення інфраструктури фінансового ринку;

— провести аналіз сучасного стану інфраструктури фінансового ринку;

— виявити основні проблеми у функціонуванні інфраструктури фінансового ринку;

— запропонувати напрями вдосконалення розвитку інфраструктури фінансового ринку.

Об'єктом дослідження є інфраструктура фінансового ринку України як складова частина національної економіки.

Предметом дослідження є основні елементи, функції, та перспективи розвитку інфраструктури фінансового ринку України.

За результатами дослідження сформульовано висновки щодо щодо сучасного стану та тенденцій розвитку інфраструктури фінансового ринку, виявлено ключові проблеми її функціонування та обґрунтовано напрями вдосконалення. Запропоновані рекомендації можуть бути використані у практичній діяльності фінансових установ тощо.

Кваліфікаційна робота містить 50 сторінок основного тексту, 8 таблиць, 14 рисунків, 1 додаток, список використаних джерел із 46 найменувань.

Ключові слова: фінансовий ринок, фінансова інфраструктура, банківська установа, небанківські фінансові установи, інвестиційна привабливість.

Рік виконання кваліфікаційної роботи: 2025 р.

Рік захисту кваліфікаційної роботи: 2025/2026 н.р.

ANNOTATION

The State and Prospects for the Development of the Financial Market Infrastructure of Ukraine

The purpose of the qualification thesis is to provide a theoretical substantiation, analyze the current state, and develop proposals for the future development of the financial market infrastructure of Ukraine.

The study addresses the following objectives:

– to characterize the elements and structure of the financial market;

– to reveal the economic essence and significance of financial market infrastructure;

– to analyze the current state of development of the financial market infrastructure;

– to identify the main problems in the functioning of the financial market infrastructure;

– to propose directions for improving the development of the financial market infrastructure.

The object of the study is the financial market infrastructure of Ukraine as a component of the national economy.

The subject of the study comprises the main elements, functions, and development prospects of the financial market infrastructure of Ukraine.

Based on the research results, conclusions are drawn regarding the current state and development trends of the financial market infrastructure, key problems in its functioning are identified, and directions for improvement are substantiated. The proposed recommendations may be applied in the practical activities of financial institutions .

The qualification thesis consists of 50 pages of the main text, 8 tables, 14 figures, and a list of references comprising 46 sources.

Keywords: financial market, financial infrastructure, banking institution, non-banking financial institutions, investment attractiveness.

Year of completion of the qualification work: 2025.

Year of defense of the qualification work: 2025/2026 academic year.

ЗМІСТ

ВСТУП……

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ ……...

1.1 Характеристика елементів та структура фінансового ринку ……..

1.2 Економічна сутність та значення інфраструктури фінансового ринку.… …

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ……

2.1 Оцінка сучасного стану розвитку інфраструктури фінансового ринку…….....

2.2 Аналіз проблемних аспектів функціонування інфраструктури фінансового ринку……

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ…….

ВИСНОВКИ……..

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ……...

ВСТУП

Актуальність теми. Розвиток ефективної та стабільної фінансової системи є необхідною умовою для досягнення сталого економічного зростання та зміцнення позицій країни на світовому ринку. В умовах глобалізації та інтеграції України у світову фінансову систему, розвиток сучасної та надійної інфраструктури фінансового ринку стає особливо важливим. Інфраструктура фінансового ринку є ключовим компонентом сучасної економіки, що забезпечує стабільність, ефективність та прозорість функціонування ринкових відносин. У контексті України її розвиток відіграє ключову роль у залученні інвестицій, підтримці фінансової системи та сприянні інтеграції в міжнародні ринки капіталу. Водночас, існують суттєві проблеми в розвитку інфраструктури, включаючи недостатній рівень цифровізації, регуляторні виклики та відставання у впровадженні сучасних технологій. Вивчення стану та перспектив розвитку інфраструктури фінансового ринку України є актуальним завданням, яке має як теоретичне, так і практичне значення для підвищення конкурентоспроможності країни.

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Проблеми функціонування та розвитку фінансових ринків та їх інфраструктури досліджуються багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими. Серед зарубіжних дослідників варто відзначити роботи таких авторів, як З. Боді, Р. Мертон, Е. Фама, Ю. Брігхем, Л. Гапенскі, які заклали основи сучасної теорії фінансів та досліджували роль фінансових ринків у розвитку економіки. Щодо вітчизняних вчених, які займались дослідженням проблем розвитку фінансового ринку та його інфраструктури варто відзначити І. Рекуненко, І. Чуницька, О. Стойко, О. Боднар, Д. Савенко, які займалися питанням розвитку банківської системи, фондового ринку, страхового ринку, платіжних систем та регулювання фінансового сектора.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є вивчення теоретичних засад та аналіз сучасного стану інфраструктури фінансового ринку України, виявлення проблемних аспектів її функціонування та розробка

перспективних напрямів розвитку для забезпечення стійкого економічного розвитку.

Мета дослідження зумовлює необхідність вирішення наступних завдань:

охарактеризувати елементи та структуру фінансового ринку;

розкрити економічну сутність та значення інфраструктури фінансового ринку;

провести аналіз сучасного стану розвитку інфраструктури фінансового ринку України;

виявити основні проблеми у функціонуванні інфраструктури фінансового ринку;

запропонувати напрями вдосконалення розвитку інфраструктури фінансового ринку.

Об'єктом дослідження є інфраструктура фінансового ринку України як складова частина національної економіки.

Предметом дослідження є основні елементи, функції, та перспективи розвитку інфраструктури фінансового ринку України.

Методи дослідження. Під час написання роботи було застосовано широкий спектр наукових методів. У першому розділі дослідження застосовано методи аналізу та синтезу, що дозволили визначити структуру та основні функції інфраструктури фінансового ринку. У другому розділі для оцінки сучасного стану інфраструктури фінансового ринку було використано статистичний аналіз, який дозволив здійснити кількісну оцінку показників розвитку, виявити динаміку змін та визначити ключові проблеми функціонування. У третьому розділі роботи використано метод експертних оцінок, що забезпечив визначення перспектив розвитку інфраструктури фінансового ринку України, а також обґрунтування рекомендацій щодо її вдосконалення.

Інформаційною базою дослідження слугували законодавчі та нормативно-правові акти України, що регулюють діяльність фінансового ринку та його

інфраструктури, статистичні дані Національного банку України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Державної служби статистики України, наукові публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, періодичні видання, інтернет-ресурси та матеріали науково-практичних конференцій з питань розвитку фінансового ринку та його інфраструктури.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 50 сторінок тексту, 46 включає використаних джерел, 8 таблиць, 15 рисунків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

1.1. Характеристика елементів та структура фінансового ринку

Фінансовий ринок є життєво важливим елементом сучасної економічної системи, відіграючи вирішальну роль у розподілі капіталу та забезпеченні ефективного функціонування економіки в цілому, тобто він являє собою складну систему відносин, інститутів та інструментів, що забезпечують переміщення коштів між суб'єктами економічної діяльності.

Необхідність фінансового ринку викликана оптимізацією залучення додаткових коштів, що дозволяє ефективно об'єднувати невеликі капітали різних учасників та забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів серед суб'єктів ринку. Заощадження й тимчасово вільні кошти інвестуються в економіку, сприяючи її капіталізації та розвитку, тобто відбувається ефективне переміщення та акумулювання фінансових ресурсів.

Існують різні трактування терміну "фінансовий ринок", що відображають різноманітність наукових підходів до його дослідження.

В.П. Ільчук визначає фінансовий ринок як майданчик, де відбувається купівля-продаж фінансових ресурсів, відбувається рух коштів (капіталу), а формування ціни відбувається під впливом попиту та пропозиції [5].

Інший підхід пропонує І.І. Рекуненко, який трактує фінансовий ринок як сукупність економічних відносин з приводу розподілу або перерозподілу фінансових активів на основі їх попиту та пропозиції між його учасниками [19].

О.Я. Стойко розглядає фінансовий ринок як специфічну сферу фінансової системи, де формуються і функціонують відносини між учасниками фінансового ринку з приводу купівлі-продажу фінансових активів [22].

Таким чином, представлені визначення демонструють різні аспекти розуміння фінансового ринку - від акценту на ринкових механізмах ціноутворення до

характеристики його як системи економічних відносин та специфічної сфери фінансової системи.

Метою фінансового ринку є формування умов для ефективного обігу фінансових ресурсів, залучення інвестицій та підтримання економічної системи. Він спрямований на забезпечення доступу суб'єктів господарювання, держави та громадян до фінансових ресурсів, необхідних для задоволення їхніх економічних потреб, що включає не лише залучення капіталу, але й оптимізацію його розподілу, зниження ризиків та підвищення прозорості у взаємодії учасників ринку.

Фінансовий ринок є рушієм економічного розвитку, оскільки він слугує ключовим механізмом, що забезпечує ефективне використання та розподіл фінансових ресурсів. У його структурі можна виділити кілька важливих складових, які визначають специфіку його функціонування, а саме суб’єкти, об’єкти, принципи регулювання та функції.

Суб’єктами ринку є учасники, які виступають на ньому як продавці, покупці або посередники. До них належать :

домогосподарства, виступають основними постачальниками фінансових ресурсів, оскільки акумулюють заощадження, які можуть бути інвестовані в різні фінансові інструменти;

держава, діє як регулятор, позичальник і інвестор, наприклад, облігації є інструментом, який уряд використовує для збалансування бюджету;

підприємства, на фінансовому ринку взаємодіють з іншими учасниками, виконуючи дві різні ролі, виступаючи як у ролі позичальників (підприємства залучають фінансування для розвитку, інновацій чи поточної діяльності), так і в ролі інвесторів, вкладаючи кошти в цінні папери або інші активи;

фінансові посередники, зв'язують тих, хто має вільні кошти, та тими, хто їх потребує, типовими прикладами таких посередників є банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, брокери та дилери [2].

Об'єктами фінансового ринку є фінансові ресурси, що виступають предметом

купівлі-продажу, до яких належать фінансові інструменти (акції, облігації, деривативи, депозити, валюти та інші активи), грошові кошти, які переміщуються між учасниками ринку, а також кредитні ресурси, що надаються у тимчасове користування на умовах повернення та винагороди [2].

Основою ефективного та стабільного економічного розвитку ринку є сукупність принципів, що регулюють обіг фінансових ресурсів та взаємодію між його учасниками, вони встановлюють фундаментальні правила та засади, згідно з якими проводяться всі операції на ринку (рис.1.1).

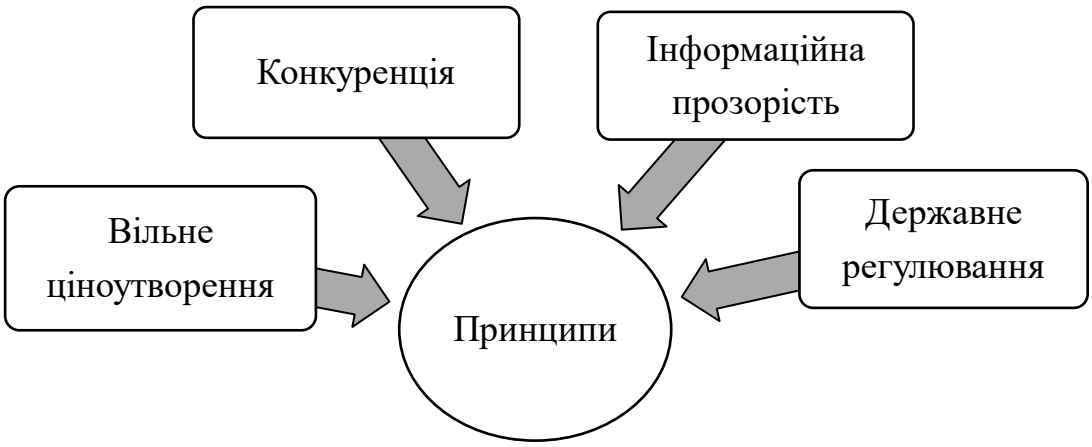


Рис.1.1. Ключові принципи, за якими працює фінансовий ринок

Джерело: складено автором на основі [5; 2]

Одним із ключових принципів є принцип вільного ціноутворення, тобто формування цін на фінансові інструменти відбувається під впливом попиту і пропозиції, дозволяючи ефективно розподіляти ресурси між різними секторами економіки.

Принцип конкуренції базується на тому, що на ринку діє значна кількість незалежних продавців та покупців, що унеможливлює монополізацію та сприяє встановленню справедливих умов торгівлі.

Важливе значення має принцип інформаційної прозорості, який забезпечує доступ учасників ринку до повної, достовірної та своєчасної інформації про

фінансові інструменти, операції та ринкові умови, що сприяє довірі між учасниками та знижує ризики прийняття невдалих рішень.

Принцип державного регулювання гарантує нагляд за діяльністю ринку з боку уповноважених органів, створюючи законодавчу та нормативну базу для запобігання шахрайству, захисту прав інвесторів і забезпечення стабільності фінансової системи.

Дотримання цих принципів формує базу для стабільного розвитку фінансового ринку, забезпечуючи його роль як ефективного механізму мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів в економіці.

Значення фінансового ринку для економічної системи залежить від його функцій, які сприяють ефективній роботі економіки завдяки мобілізації, розподілу та використання фінансових ресурсів (рис.1.2).

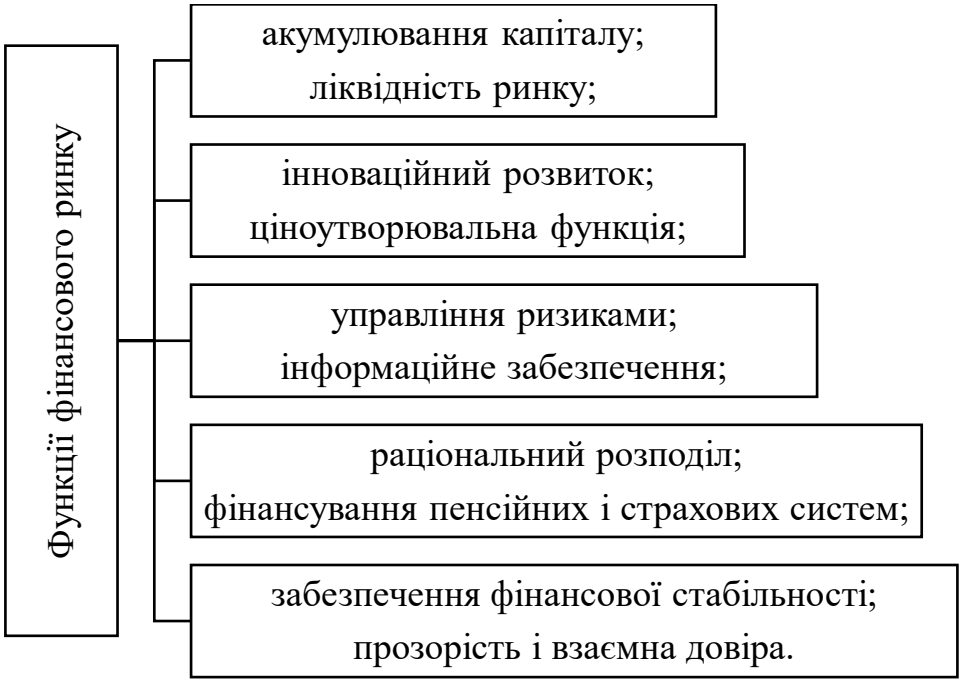


Рис.1.2 Провідні функції фінансового ринку

Джерело: складено автором на основі [9, с. 498; 2]

Важливість фінансового ринку для економіки визначається комплексом виконуваних ним функцій, наприклад, завдяки акумулюванню капіталу створюються умови для залучення фінансових ресурсів, які спрямовуються на

реалізацію інвестиційних проєктів, розвиток бізнесу та застосування новітніх фінансових інструментів, зокрема акцій та облігації [25].

Механізми ринку забезпечують високу ліквідність, що дозволяє учасникам оперативно обмінювати активи на кошти з мінімальною втратою ціни, сприяючи динамічному обігу фінансових ресурсів. Інтенсивне впровадження інноваційних технологій та послуг, таких як електронні платежі та криптовалюти, є результатом інноваційного розвитку, що стимулюється функціонуванням ринку [12].

Ціни на фінансові активи формуються через ціноутворювальну функцію, яка балансує попит і пропозицію, дозволяючи учасникам ринку отримувати чітке уявлення про реальну вартість активів, а також приймати обґрунтовані рішення. Інструменти ринку також надають можливості для якісного контролю ризиків, мінімізуючи їхній вплив за допомогою диверсифікації та використання похідних фінансових інструментів.

Доступ до актуальної інформації, яку забезпечує ринок через інформаційне забезпечення, допомагає учасникам аналізувати ринкові тенденції та формувати стратегії для досягнення економічних цілей. Крім того, завдяки раціональному розподілу ресурсів, капітал спрямовується у найпродуктивніші сектори, що підтримує інновації та сприяє економічному зростанню.

Довгострокові інвестиції, які формуються через фінансування пенсійних і страхових систем, сприяють стабільності ринку та розширенню фінансових можливостей для його учасників [4]. Водночас ринок активно працює над забезпеченням фінансової стабільності, запобігаючи значним коливанням і створюючи умови для впевненості інвесторів.

Прозорі правила та відкритість ринку, що підсилюються довірою між учасниками, створюють міцну основу для співпраці та ефективної взаємодії всіх сторін, що сприяє гармонійному розвитку фінансової системи та забезпечує її функціонування на тривалий термін [26].

Фінансовий ринок — це багатокомпонентна система, що відіграє ключову роль

у мобілізації та перерозподілі капіталу в економіці. Аналіз його структури може здійснюватися з різних позицій, що відображає різноманіття функцій та фінансових інструментів.

Одним з найбільш поширених є функціональний підхід, який виділяє основні сегменти ринку за їх економічним призначенням та функціями. За даними Національного банку України, фінансовий ринок включає три ключові сегменти: грошовий ринок, ринок капіталів та валютний ринок (рис.1.3). Кожен із цих сегментів має свої особливості та механізми функціонування, спрямовані на задоволення фінансових потреб суб'єктів ринку та завдяки їх взаємодії фінансовий ринок здатний оперативно реагувати на зміни в економічному середовищі та стимулювати економічне зростання.

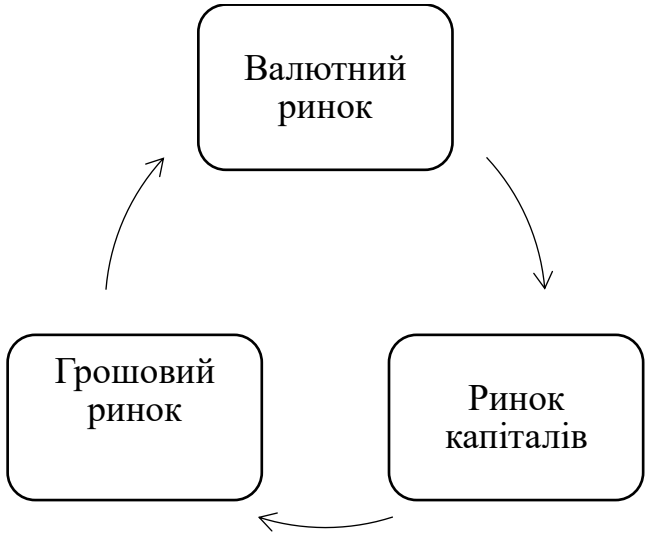


Рис.1.3 Структура фінансового ринку за функціональним підходом

Джерело: сформовано автором на основі [17]

Грошовий ринок орієнтований на короткострокові операції з фінансовими інструментами, з періодом обігу, що не перевищує один рік, тобто відбувається купівля-продаж таких інструментів, як короткострокові державні облігації, казначейські векселі, міжбанківські кредити, депозитні сертифікати НБУ та інші.

Його основна мета – забезпечення оперативного фінансування та управління ліквідністю.

Ринок капіталів функціонує як механізм залучення довгострокових фінансових ресурсів з метою фінансування різноманітних видів діяльності – виробничої, комерційної, інвестиційної тощо. Цей ринок поділяється на ринок кредитних ресурсів (ринок позикових капіталів) і ринок цінних паперів. Основним об'єктом купівлі-продажу тут є довгострокові фінансові інструменти: кредитні ресурси, що надаються в позику на умовах повернення та сплати відсотків, акції, облігації, інші довгострокові цінні папери. Учасниками цього ринку є банки, небанківські фінансові установи, емітенти цінних паперів, інвестори та інші суб'єкти, які забезпечують довгострокове фінансування економіки.

Валютний ринок також є частиною фінансового ринку, що спеціалізується на обігу іноземної валюти та деривативів. Основними функціями валютного ринку є сприяння міжнародним платежам, хеджування валютних ризиків, а також формування валютного курсу. На цьому ринку діють як центральні банки, що регулюють валютну політику, так і комерційні банки, інвестиційні фонди, брокерські компанії та експортери-імпортери. Завдяки високій ліквідності та глобальному характеру валютний ринок відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності міжнародної фінансової системи.

Національний банк України працює на всіх сегментах фінансового ринку з метою реалізації монетарної політики. Він надає банкам кредити та випускає депозитні сертифікати, здійснює операції з цінними паперами та валютою. Завдяки цьому НБУ регулює вартість грошових коштів та контролює інфляцією через трансмісійний механізм монетарної політики.

Інший підхід – інституційний, який також застосовується Національним банком України як мегарегулятором. Він фокусується на суб'єктах, що діють на ринку, і поділяє його на банківський та небанківський фінансовий сектор [22, с.18].

Банківський сектор охоплює банки та філії іноземних банків, які є основними посередниками на фінансовому ринку України, сектор характеризується найвищим рівнем регулювання та нагляду з боку НБУ, оскільки банки виконують критично

важливі функції у фінансовій системі, включаючи приймання вкладів, кредитування, проведення розрахунків та регулювання ліквідності. Банківський сектор України складається з комерційних банків з українським та іноземним капіталом, а також філій іноземних банків, що працюють на території країни згідно з українським законодавством.

Небанківський фінансовий сектор включає широкий спектр фінансових установ, кожна з яких має свою специфіку діяльності та регулятивні вимоги. Страхові компанії забезпечують управління ризиками через механізми страхування життя та майна. Кредитні спілки обслуговують своїх учасників на взаємній основі. Ломбарди здійснюють кредитування під заставу майна. Лізингові компанії спеціалізуються на фінансовому лізингу обладнання та нерухомості. Факторингові компанії займаються обліком дебіторської заборгованості. Організації з управління активами здійснюють професійне управління інвестиційними портфелями. Недержавні пенсійні фонди забезпечують додаткове пенсійне забезпечення громадян. Фінансові компанії надають різноманітні фінансові послуги, не віднесені до компетенції інших типів установ.

Враховуючи різні методи класифікації фінансового ринку свідчать про те, що жоден із них не є універсальним. Кожен підхід виокремлює лише певні аспекти ринку, залишаючи інші поза увагою. Так, функціональний підхід зосереджується на економічному призначенні та функціях окремих сегментів ринку (грошовий ринок, ринок капіталів, валютний ринок), але не завжди повною мірою відображає інституційну різноманітність суб'єктів, що діють на цих сегментах. Натомість інституційний підхід спрощує регулювання та контроль за фінансовими інститутами (банківським і небанківським секторами), проте не повністю відображає взаємодію між його сегментами та особливості фінансових інструментів.

На мою думку, для глибокого та всебічного аналізу структури фінансового ринку варто застосувати комбінований підхід, що поєднує функціональні та

інструментальні критерії, дозволить створити комплексну модель, яка відображатиме як основні функції ринку, так і його ключові сегменти, засновані на типах фінансових інструментів.

Розвиток фінансового ринку України – це складний та багатогранний процес, що відображає історичні, економічні та політичні зміни в країні. Від зародження перших фінансових інститутів до формування сучасної системи, український фінансовий ринок пройшов кілька етапів, які характеризуються своїми особливостями та викликами, що продемонстровано в табл.1.1.

Таблиця 1.1

Етапи становлення розвитку фінансового ринку України

Етап	Період	Характеристика
I	До здобуття незалежності (до 1991 р.)	Функціонування спеціалізованих державних банків, обмежений набір фінансових інструментів, відсутність ринкових механізмів.
II	Перші роки незалежності (1991-1998 рр.)	Формування основ ринкової фінансової системи. Створення Національного банку України, комерційних банків, фондової біржі, запровадження національної валюти, гіперінфляція.
III	Період відносної економічної стабільності (1998-2008 рр.)	Розвиток банківського сектору, фондового ринку, страхового ринку. Запровадження гривні, розвиток інфраструктури фінансового ринку, приватизація, прихід іноземних інвесторів.
IV	Криза та відновлення (2008-2014 рр.)	Банківська криза, девальвація гривні, скорочення обсягів кредитування. Державна підтримка банків, заходи з відновлення фінансової стабільності, співпраця з міжнародними фінансовими організаціями.
V	Реформи та цифровізація (2014-до сьогодні)	Реформування банківського сектору, запровадження нових фінансових інструментів, розвиток цифрових фінансових послуг. Посилення регулювання, боротьба з корупцією, розвиток платіжних систем, впровадження інновацій.

Джерело: складено автором на основі [20;24]

Фінансовий ринок України еволюціонував в умовах складної економічної ситуації, що формувалася під впливом внутрішніх реформ і глобальних криз. Кожен період розвитку мав свої виклики та досягнення, які значно вплинули на

становлення сучасної фінансової системи.

Серед ключових здобутків варто відзначити стабілізацію макроекономічних показників, формування регуляторної бази, інтеграцію до міжнародних ринків і впровадження новітніх технологій. Водночас фінансовий ринок стикався з низкою проблем, зокрема низьким рівнем довіри громадян, непрозорістю ринкових процесів та недостатнім захистом прав інвесторів.

Після 2014 року країна досягла помітного прогресу у гармонізації законодавства з європейськими стандартами, розвитку FinTech і розширенні доступу до фінансових послуг для населення, що створило надійний фундамент для подальшого зміцнення стабільності та ефективності фінансового ринку України.

Сучасний фінансовий ринок ґрунтується на розвиненій інфраструктурі, яка включає ключові суб'єкти, механізми і технології, що забезпечують ефективний рух капіталу та підтримку економічного зростання, слугує фундаментом для інтеграції в глобальну фінансову систему, сприяє розвитку новітніх фінансових продуктів і створює умови для підвищення довіри серед учасників ринку [25]. Фінансова інфраструктура є запорукою стабільності та адаптивності ринку до сучасних економічних викликів, що дозволяє ефективно реагувати на динаміку макро- та мікросередовища.

Отже, фінансовий ринок виступає ключовим елементом економічної системи, що забезпечує ефективний рух і розподіл фінансових ресурсів між різними суб'єктами господарювання. Його функціонування ґрунтується на взаємодії суб'єктів, використанні фінансових активів і дотриманні принципів прозорості, конкуренції й державного регулювання. Завдяки своїй багатогранній структурі та виконанню ключових функцій, фінансовий ринок сприяє капіталізації економіки, залученню інвестицій і впровадженню інновацій, що є необхідними для стабільного економічного зростання.

1.2. Економічна сутність та значення інфраструктури фінансового ринку

Фінансовий ринок є однією з ключових складових економічної системи, що забезпечує ефективний перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами господарювання, сприяючи розвитку інвестицій, підприємництва та загальної економічної стабільності. Його успішне функціонування неможливе без тісного зв'язку з фінансовою інфраструктурою, яка відіграє фундаментальну роль у підтримці стабільності, прозорості та ефективності фінансових операцій. Взаємозв'язок між цими компонентами проявляється в тому, що саме інфраструктура забезпечує організацію торгових процесів, здійснення розрахунків, зберігання активів і дотримання регуляторних норм.

Фінансова інфраструктура є невід'ємною частиною сучасної економіки, і її значення відображено в численних наукових дослідженнях. Наприклад, за визначенням одного з економістів О. Я. Стойка, фінансова інфраструктура охоплює організації та установи, що створюють організаційно-економічні умови для ефективної співпраці між учасниками, що спрямована на координацію їх дій і підвищення ефективності ринкових процесів [22].

Інший підхід пропонує О. А. Боднар, який описує фінансову інфраструктуру як сукупність інструментів і механізмів, що сприяють реалізації фінансових відносин та забезпечують економічний процес відтворення [1]. Таким чином, автор робить акцент на інфраструктурних елементах, які опосередковують фінансові потоки.

І. І. Чуницька, розглядає інфраструктуру фінансового ринку як систему взаємопов'язаних структур, здатну забезпечити стабільність і безперервність функціонування фінансового ринку, наголошуючи на її ролі в соціально-економічному розвитку та забезпеченні закономірностей ринкових механізмів [27].

Отже, узагальнюючи поняття, запропоновані різними авторами, можна стверджувати, що фінансова інфраструктура – це сукупність організацій,

інструментів та механізмів, що забезпечують ефективність, стабільність і безперебійність функціонування фінансового ринку, сприяючи реалізації його основних функцій та сталому розвитку економіки.

Функціонування фінансової інфраструктури базується на низці принципів, які сприяють стабільності, ефективності та розвитку фінансового ринку. Взаємодія цих принципів сприяє підтримці цілісності ринку, прозорості процесів та захисту інтересів усіх учасників (рис.1.5).

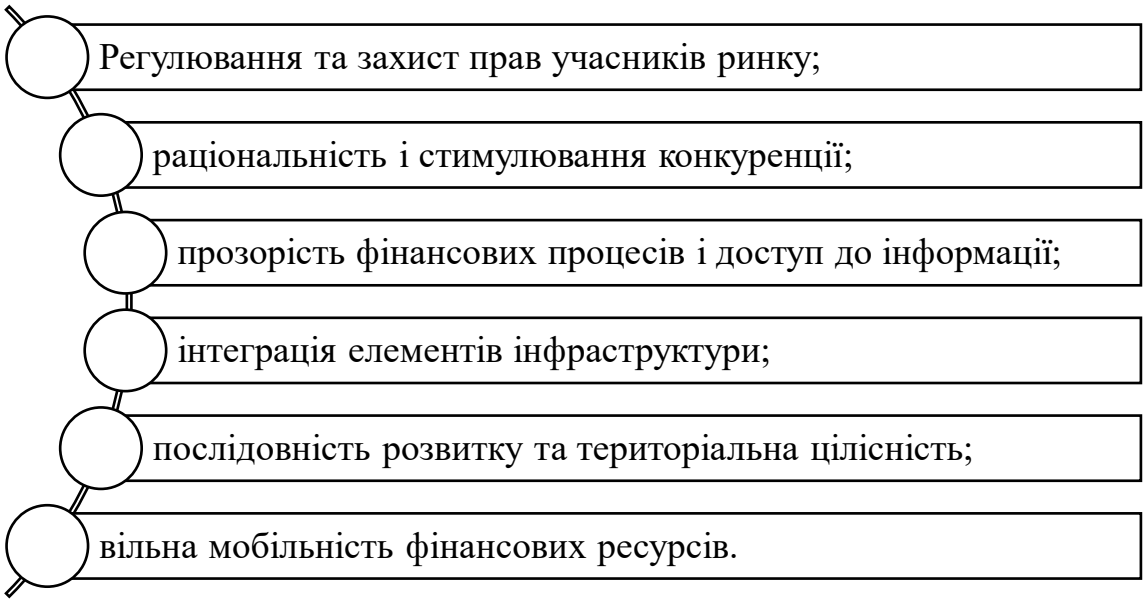


Рис.1.5 Принципи функціонування інфраструктури фінансового ринку

Джерело: базується на опрацюванні автором [1; 19]

Правове поле, що регулює діяльність на фінансовому ринку та захищає права його учасників створюють основи для стабільної та надійної діяльності ринку, знижуючи юридичні ризики та забезпечуючи захист інтересів усіх сторін, що важливо для формування довіри та стимулювання інвестицій у фінансові інструменти.

Роль конкуренції на ринку та ефективне використання ресурсів створюють найкращі умови для якісного розподілу капіталу та ресурсів, забезпечуючи здорову конкуренцію серед учасників ринку, що сприяє підвищенню якості фінансових послуг і зниженню витрат. Прозорість фінансових процесів є важливою умовою для

зменшення асиметрії інформації, що дозволяє учасникам ринку приймати обґрунтовані рішення. Доступність та відкритість даних дають змогу покращити прогнозування ринкових тенденцій і зменшити невизначеність. Водночас інтеграція елементів фінансової інфраструктури сприяє злагодженій роботі усіх її компонентів, забезпечуючи ефективне та безперебійне функціонування ринку.

Послідовність розвитку та територіальна цілісність ринку важливі для забезпечення його стабільності в умовах змін, враховуючи історичні та економічні особливості різних регіонів, що допомагає підтримувати єдину економічну політику на всіх рівнях. Вільна мобільність фінансових ресурсів забезпечує ефективний перерозподіл капіталу, що підтримує сталий розвиток економіки.

Ефективність функціонування фінансової інфраструктури базується на взаємодії трьох ключових компонентів, що продемонстровано на рис.1.6.

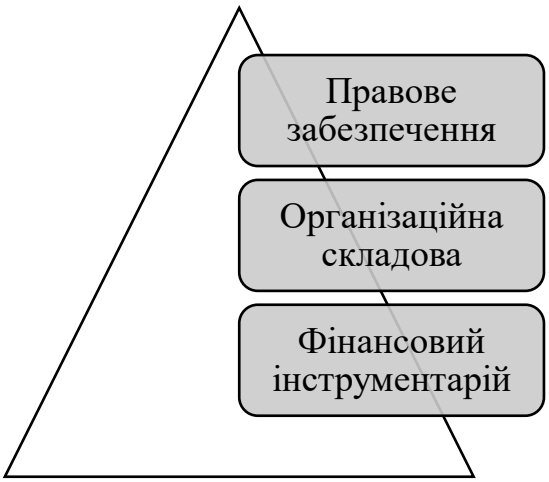


Рис.1.6. Компоненти для функціонування фінансової інфраструктури

Джерело: розроблено автором на основі [1; 19]

Першим компонентом виступає нормативно-правова база, яка створює юридичне підґрунтя для діяльності. Другий компонент представлений розвиненою системою фінансових установ різного спрямування. Третій елемент охоплює набір фінансових інструментів, що забезпечує практичну реалізацію фінансових функцій.

Досягнення поставлених цілей можливо виключно за умови інтеграції основних трьох складових. Недостатня розвиненість або відсутність будь-якого

компонента значно погіршує роботу всієї системи.

Правова основа складається з комплексу законодавчих актів, що координують роботу фінансових установ. Відсутність належної правової основи унеможливлює ефективне функціонування системи. Попри те, що законодавча база не є прямою частиною фінансової інфраструктури, вона створила умови для її становлення.

Фінансова інфраструктура охоплює три основні організаційні складові: управлінську, інституційну та обслуговуючу (рис.1.7). Кожна з них виконує важливі функції, які забезпечують стабільне та ефективне функціонування фінансового ринку.

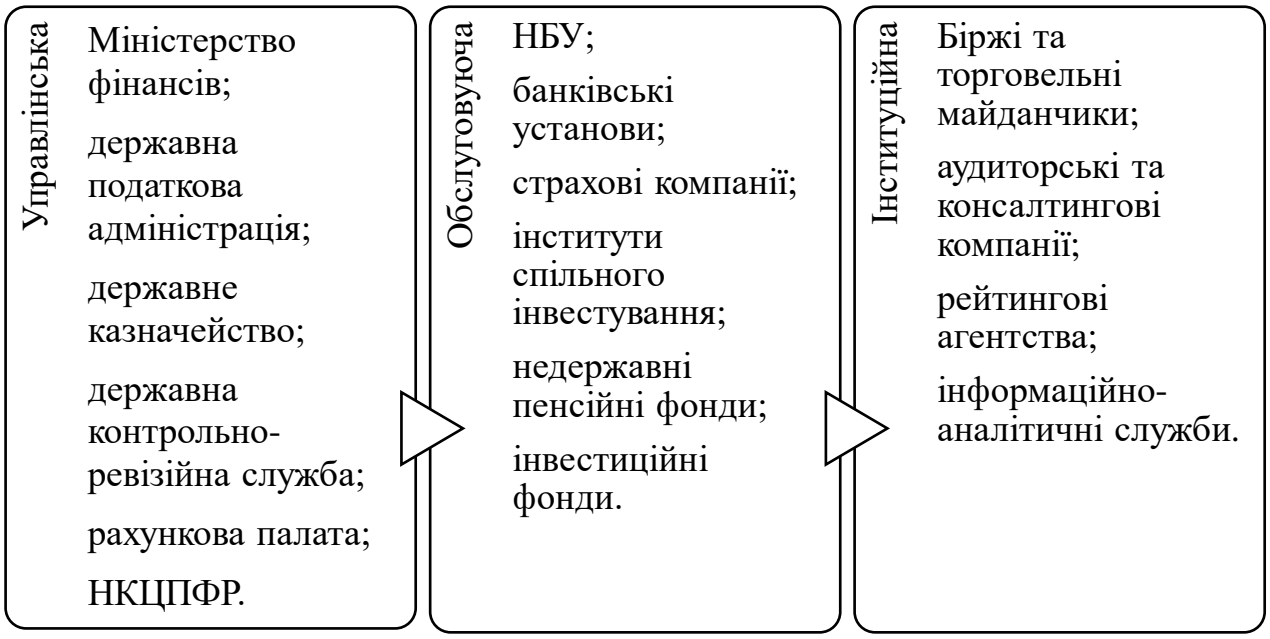


Рис.1.7 Складові інфраструктури фінансового ринку

Джерело: сформоване автором на основі [1;28]

Управлінська складова включає державні органи та фінансові служби, відповідальні за регулювання та контроль фінансової системи. До них належать Міністерство фінансів, фіскальні та казначейські служби, які формують фінансову політику та забезпечують дотримання встановлених норм. Основним завданням цієї складової є забезпечення узгодженості дій різних структур та оптимізація управління державними фінансами [28].

Інституційна складова представлена фінансовими установами, що безпосередньо здійснюють фінансові операції, а саме: банки, страхові компанії, інвестиційні фонди, які акумулюють, перерозподіляють та інвестують фінансові ресурси [1; 28]. Основною метою цієї складової є задоволення потреб бізнесу, громадян і держави у фінансових послугах [21].

Обслуговуюча складова охоплює допоміжні інституції, що забезпечують безперебійну роботу фінансового ринку. Сюди входять біржі, брокерські контори, аудиторські та консалтингові компанії, інформаційно-аналітичні агентства, що створюють належні умови для ефективної співпраці учасників ринку, а також забезпеченні прозорості та надійності фінансових операцій [28].

Фінансовий інструментарій є важливою складовою інфраструктури, оскільки через нього реалізуються основні функції фінансової системи. Він охоплює широкий спектр засобів, що застосовуються суб'єктами фінансової діяльності для управління потоками грошових ресурсів, інвестування та перерозподілу капіталу.

Фінансові інструменти класифікуються провідними категоріями:

перша категорія містить законодавчо регламентовані інструменти. Сюди входять компоненти фіскальної (податки, державні позики, бюджетні трансферти) та монетарної політики (управління грошовою масою, валютне регулювання) [19]. Ці інструменти жорстко регулюються законодавством, що забезпечує стабільність, але обмежує їх гнучкість. Виняток становлять монетарні інструменти, які мають більшу мобільність завдяки автономності центрального банку.

Друга категорія охоплює ринкові інструменти, умови використання яких визначаються угодами між сторонами. До них належать страхові продукти,банківс ькі послуги, різноманітні цінні папери. Законодавство встановлює базові правила, а конкретні параметри формуються на основі домовленостей учасників та ринкової кон'юнктури, що забезпечує високу адаптивність цих інструментів [28; 19].

Поділ на законодавчо регламентовані та ринкові інструменти відображає різні рівні регулювання та гнучкості, що впливає на їх застосування у фінансовій

системі.Застосування фінансових інструментів відбувається у двох основних вимірах: регуляторному та забезпечувальному [1]. Регуляторний вимір проявляється через здатність фінансових інструментів виступати механізмом взаємного впливу між учасниками фінансових відносин, тобто рух грошових потоків створює канали взаємодії між різними суб'єктами та дозволяє їм впливати на фінансову поведінку одного одного [1; 28]. Забезпечувальний вимір розкриває базове призначення фінансових інструментів як засобів для досягнення фінансових цілей учасників ринку [19]. Саме через використання відповідного інструментарію установи фінансової інфраструктури ефективно виконують свої основні завдання та мають можливість реалізовувати додатковий асортимент фінансових послуг. Кредитні інструменти є одним із прикладів, що дозволяють залучати кошти для інвестицій та розвитку бізнесу,а страхові інструменти допомагають захистити активи від непередбачуваних ризиків.

Фінансова інфраструктура, як система, що забезпечує ефективне функціонування фінансового ринку, виконує різноманітні функції, які можна поділити на дві групи: загальноринкові та специфічні (табл.1.2).

Таблиця 1.2

Функції фінансової інфраструктури

Загальноринкові	Специфічні
✓ Організаційна та забезпечувальна ✓ Посередницька та регулююча ✓ Інформаційно-технічна ✓ Представницька ✓ Контрольно-облікова	✓ Стимуююча та захисна ✓ Спекулятивна ✓ Акумулююча та стимулююча ✓ Інноваційна ✓ Захисна

Джерело: сформоване автором на основі [1;28]

Загальноринкові функції орієнтовані на створення умов для надійного, відкритого та ефективного функціонування ринкового механізму. Організаційна функція полягає у створенні платформ для торгівлі та укладання угод, забезпечуючи умови для здійснення фінансових операцій. Безперебійний рух

фінансових ресурсів, виконання зобов'язань та здійснення розрахунків гарантує забезпечувальна функція. Регулююча функція встановлює правила та стандарти поведінки для учасників ринку, контролює їх дотримання та забезпечує прозорість операцій, а вже посередницька з'єднує продавців та покупців фінансових активів, сприяючи ефективному перерозподілу капіталу. Технічне оснащення для здійснення операцій, використовуючи сучасні технології забезпечує технічна функція, а інформаційна збирає, обробляє та поширює інформацію про ринок, що стосується контрольно-облікової функції вона ревізує діяльність учасників та веде облік операцій, коли представницька репрезентує інтереси учасників ринку перед регуляторними органами [28; 19].

Специфічні функції демонструють унікальні риси кожного сегмента ринку та відображають їхню роль у формуванні економічних відносин. Стимулююча функція створює умови для залучення інвестицій та розвитку ринку, а захисна забезпечує захист прав учасників та мінімізує ризики, можливість отримання прибутку за рахунок змін цін надає спекулятивна функція, акумулююча забезпечує накопичення фінансових ресурсів, розробці нових інструментів та послуг сприяє інноваційна функція [1; 19].

Фінансова інфраструктура є ключовим елементом економічної системи, який визначає рівень фінансової стабільності, ефективності перерозподілу ресурсів та перспективи економічного розвитку. Вона підтримує діяльність фінансових інструментів, ринків та установ, що сприяє розвитку як внутрішньої, так і міжнародної економічної взаємодії.

Таким чином, фінансова інфраструктура відіграє фундаментальну роль у функціонуванні економічної системи, забезпечуючи ефективний розподіл фінансових ресурсів, підтримку стабільності та розвиток ринку, охоплюючи широкий спектр організацій, інструментів та механізмів, що сприяють прозорості, надійності та доступності фінансових послуг.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

2.1 Оцінка сучасного стану розвитку інфраструктури фінансового ринку

Інфраструктура фінансового ринку України за останні роки зазнала значних трансформаційних змін під впливом євроінтеграційних процесів, цифровізації фінансового сектору та необхідності адаптації до нових викликів, зокрема глобальної пандемії COVID-19 та військової агресії з боку російської федерації.

Період 2020-2025 років характеризується посиленням регуляторних вимог, консолідацією фінансових інституцій, впровадженням інноваційних технологій та розширенням спектру фінансових послуг. Ці фактори суттєво вплинули на структуру та функціонування ключових елементів фінансової інфраструктури, що трансформувало характер взаємодії між його учасниками і створило нові шляхи економічного зростання. Дослідження кількісних та якісних показників діяльності основних складових інфраструктури дозволяє оцінити поточний стан та визначити перспективи її подальшого розвитку в контексті загальноекономічних тенденцій та глобальних фінансових викликів.

Серед усіх компонентів фінансової інфраструктури, банківська система традиційно є її центральною та найрозвиненішою складовою, виконуючи ключові функції з акумуляції капіталу, забезпечення розрахунків та кредитування економіки. Її стійкість та ефективність є критично важливими для стабільності всієї національної фінансової системи, зокрема в умовах тривалого періоду трансформацій та кризових явищ [8]. Динаміка кількості банківських установ в Україні за 2020-2025 роки, що наведена в табл. 2.1, чітко ілюструє процеси консолідації та зміни структури сектору, відображаючи посилення регуляторного нагляду та підвищення вимог до капіталізації та якості активів, що є ознакою зростання його надійності та адаптивності.

Таблиця 2.1

Динаміка кількості банків в Україні за 2020-2025 роки

Показники	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025** I кв
Кількість діючих банків	75	74	67	63	63	61
з них: з іноземним капіталом	35	33	30	27	27	26
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	23	23	22	19	19	19
Частка іноземного капіталу в статутному капіталі банків,%	29,5	30,2	31,8	32,5	33,7	34,2

Джерело: складено автором на основі [16]

Дані таблиці 2.1 свідчать про те, що банківська система України упродовж 2020-2025 років переживає період консолідації, про що свідчить стійке скорочення загальної кількості діючих банків, особливо помітне у 2022 році, що ймовірно пов'язано з початком повномасштабного вторгнення Росії.

Водночас, спостерігається зменшення числа банків з іноземним капіталом на 25,7%, однак частка іноземного капіталу в статутному фонді збільшується, що вказує на посилення присутності іноземних інвесторів, незважаючи на скорочення кількості установ. Після різкого скорочення у 2022 році, у 2023-2024 роках спостерігається певна стабілізація, що може вказувати на адаптацію банківського сектору до змінених умов.

Загалом, ці тенденції відображають процеси консолідації та зростання ролі іноземного капіталу в банківському секторі, яке відбувається на тлі складних економічних та політичних обставин.

Важливим показником стійкості банківської системи є динаміка активів та зобов'язань банківських установ. Розглянемо структуру та динаміку активів банків України за 2020-2025 роки (табл.2.2), що дозволить комплексно оцінити ресурсну базу та напрями їх використання.

Таблиця 2.2

Структура активів банків України за 2020-2025 рр.

Показники	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025** I кв
Активи, млрд грн	1494,5	1822,8	2209,3	2589,7	2978,4	3205,6
Темп приросту активів, %	9,8	22,0	21,2	17,2	15,0	7,6
Кредитний портфель, млрд	963,7	1052,6	1193,4	1352,8	1568,3	1721,5
Частка кредитів в активах, %	64,5	57,7	54,0	52,2	52,7	53,7
Вкладення в ОВДП, млрдгрн	336,4	519,2	604,8	687,3	762,5	815,7
Частка ОВДП в активах, %	22,5	28,5	27,4	26,5	25,6	25,4

Джерело: складено автором на основі даних [17]

Згідно показників таблиці протягом 2020-2025 років активи банківської системи України демонструють стабільну позитивну динаміку, збільшившись за цей період більш ніж у 2,1 рази.

Найвищі темпи приросту спостерігалися у 2021 році (22,0%) та 2022 році (21,2%), що свідчить про відносну стійкість банківської системи навіть в умовах початку повномасштабної війни, але у 2025 році темп приросту дещо сповільнився до 7,6%, що може бути пов'язано з постійними адаптаційними процесами в економіці країни та стабілізацією банківського сектору.

Структура активів банків зазнала певних змін: частка кредитного портфеля у загальних активах зменшилась з 64,5% у 2020 році до 53,7% у 2025 році, що вказує на диверсифікацію банківських операцій.

Значну частку банківських активів становлять вкладення в державні облігації (ОВДП), обсяг яких збільшився з 336,4 млрд грн у 2020 році до 815,7 млрд грн у 2025 році, що вказує на посилення ролі банків у фінансуванні державного боргу, особливо в умовах війни.

Що стосується зобов’язань, динаміка та структура банків України представлена в табл.2.3.

Таблиця 2.3

Структура зобов'язань банків України за 2020-2025 рр.

Показники	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025** I кв
Зобов'язання, млрд грн	1293,6	1612,1	1798,2	2135,0	2646,0	3040,9
Темп приросту зобов'язань, %	-	24,6	11,5	18,7	23,9	14,9
Кошти фіз. осіб, млрд грн	552,6	682,0	727,0	933,5	1084,2	1216,4
Частка коштів фізичних осіб у зобов'язаннях, %	42,7	42,3	40,4	43,7	41,0	40,0
Кошти юридичних осіб, млрд грн	498,1	646,4	758,4	889,5	1260,1	1497,3
Частка коштів юридичних осіб у зобов'язаннях, %	38,5	40,1	42,2	41,7	47,6	49,2

Джерело: складено автором на основі даних [17]

За інформацією таблиці, зобов'язання банків України за 2020–2025 роки зросли більш ніж удвічі. Незважаючи на коливання, темпи приросту залишалися високими, що вказує на пристосування фінансового сектору до складних економічних умов. Частка коштів юридичних осіб у загальному обсязі зобов'язань зросла з 38,5% у 2020 році до 49,2% у 2025 році, що вказує на зростання довіри та активності корпоративного сектору. На противагу цьому, частка вкладів населення знизилася зменшилась з 42,7% до 40,0%, що може бути пов'язано з інфляцією, зниженням реальних доходів громадян, а також обережністю у заощадженнях.

Дані тенденції демонструють зміщення балансу у структурі зобов'язань на користь корпоративного сектору, що є важливим індикатором відновлення бізнес-активності в Україні.

Одним з ключових елементів, що забезпечують повноцінне функціонування та диверсифікацію фінансового ринку, є небанківські фінансові установи (НФУ), ці інституції відіграють важливу роль у наданні різноманітних фінансових сервісів, охоплюючи ніші, які часто залишаються поза увагою традиційних банків, або пропонуючи альтернативні рішення для бізнесу та населення. Вони охоплюють такі сегменти, як страхування, кредитування (через кредитні спілки та ломбарди), лізинг

та факторинг, сприяючи таким чином доступності фінансових ресурсів та гнучкості фінансових операцій.

Динаміка розвитку небанківського фінансового сектору є важливим індикатором стану економіки та адаптації ринку до нових реалій. Останні роки, позначені значними економічними та соціальними змінами в Україні, суттєво вплинули на структуру та кількість цих установ, щоб краще зрозуміти ці тенденції, розглянемо динаміку кількості небанківських фінансових установ в Україні за період 2020-2025 років, що представлена на рис. 2.1.

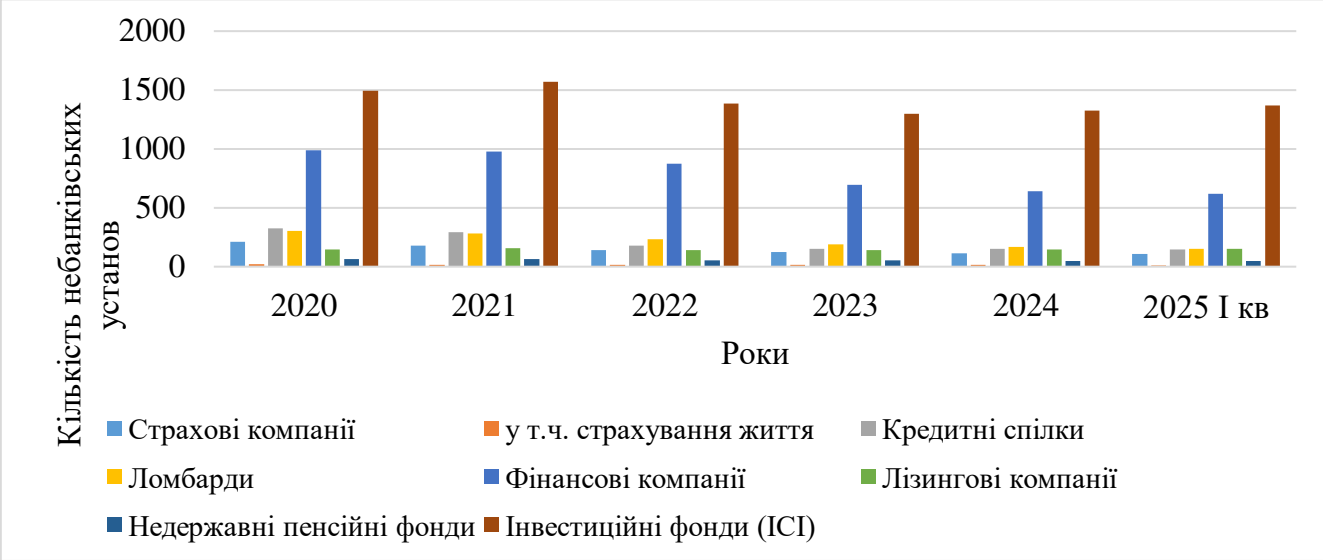


Рис.2.1 Динаміка кількості небанківських фінансових установ в Україні за період 2020-2025 рр.

Джерело: сформоване автором на основі [17]

Динаміка свідчить про суттєве скорочення кількості небанківських фінансових установ протягом 2020–2025 років, особливо після початку повномасштабної війни. Кількість страхових компаній зменшилась майже вдвічі (на 49,5%), кредитних спілок — на 55,2%, ломбардів — на 49,0%, фінансових компаній — на 37,3%. Водночас деякі сегменти демонструють ознаки відновлення: кількість лізингових компаній у 2025 році зросла на 4,1% порівняно з 2020 роком, а інститути спільного інвестування (ICI) після падіння в 2022–2023 роках почали відновлюватися, хоча їх загальна кількість ще не досягла рівня 2020 року.

Тенденції відображають консолідацію ринку, спричинену як регуляторними змінами (жорсткіші вимоги до капіталу та прозорості), так і зовнішніми факторами, зокрема економічною нестабільністю та війною.

Значення НФУ для економіки України не обмежується лише кількісними показниками. Їх функціонування забезпечує доступ до фінансових послуг малому та середньому бізнесу, стимулює внутрішнє споживання, зменшує навантаження на банківську систему та підвищує фінансову інклюзію.

Окрему увагу в структурі небанківського фінансового сектору України займають ломбарди, які відіграють важливу роль у забезпеченні швидкого доступу населення до короткострокових фінансових ресурсів під заставу майна. Їх діяльність особливо важлива в умовах економічної нестабільності, коли зростає попит на мікрокредитування, детальні зміни у кількості та фінансових показниках ломбардів протягом 2020–2025 рр. представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Основні показники діяльності ломбардів України, 2020-2025 рр.

Показник	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025** I кв
Кількість ломбардів	302	261	183	146	109	108
Активи, млн грн	3866,3	3034,3	4101	3847,4	4130,6	4367,6
Власний капітал, млн.грн	1679,8	1213,9	1356,6	1262,2	1133,2	1159,9

Джерело: сформоване автором на основі [17]

Згідно таблиці в аналізований період кількість ломбардів скоротилася з 302 до 108 одиниць, що становить зменшення на 64,2%. Найбільш різке падіння спостерігалося у 2022–2024 рр., що корелює з воєнними подіями та погіршенням економічної ситуації.

Обсяг активів ломбардів коливався: у 2021 р. зафіксовано спад на 21,5%, тоді як у 2022 р. — зростання на 35,2%, що може свідчити про перерозподіл ринку на користь більш стійких гравців. У 2024–2025 рр. активи зросли на 7,4% та 5,7% відповідно, що вказує на поступове відновлення.

Власний капітал демонстрував переважно спадну динаміку — з 1679,8 млн грн у 2020 р. до 1159,9 млн грн у 2025 р. (зниження на 31%), що може бути наслідком як зменшення прибутковості бізнесу, так і підвищення ризиків неповернення позик.

Поряд із ломбардами, важливу роль у небанківському фінансовому секторі України відіграють фінансові компанії, які надають різноманітні послуги, такі як кредитування, факторинг, фінансовий лізинг та інші операції, які забезпечують ліквідність бізнесу та доступ населення до позикових коштів. Динаміка їхніх активів відображає не лише внутрішні процеси в сегменті, а й загальну фінансову стабільність ринку (рис.2.2).

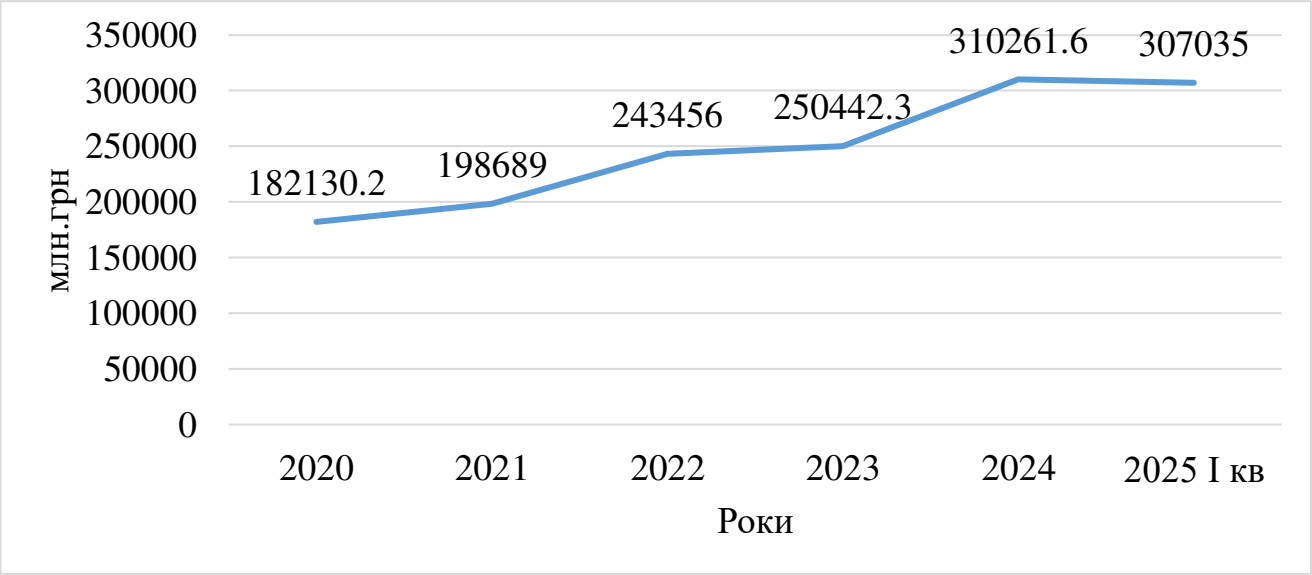


Рис.2.2 Динаміка активів фінансових компаній за період 2020-2025 рр.

Джерело: сформоване автором на основі [17]

У 2020–2025 рр. активи фінансових компаній зросли з 182,1 млрд грн до 307,0 млрд грн, що становить приріст на 68,6%. Найбільші темпи зростання активів зафіксовано у 2022 р. (+22,5%) та особливо у 2024 р. (+23,9%), що може бути пов’язано з перерозподілом клієнтських потоків на користь великих і фінансово стійких компаній. Незначне зниження у 2025 р. (-1,0%) на тлі подальшого скорочення кількості учасників ринку свідчить про стабілізацію, але збереження високого рівня концентрації капіталу в сегменті. Водночас кількість діючих

компаній скоротилася з 1020 до 451 (-55,8%), що говорит про ефективні процеси консолідації та витіснення з ринку малих гравців.

В умовах швидкої цифровізації економіки та появи нових фінансових інструментів особливу увагу привертає розвиток блокчейн-технологій та криптовалютного ринку в Україні, адже ці інноваційні фінансові інструменти поступово інтегруються в загальну інфраструктуру фінансового ринку, пропонуючи альтернативні методи зберігання вартості, здійснення платежів та інвестування. Особливо актуальним їх розвиток став під час воєнного стану, коли традиційні фінансові канали можуть бути обмежені або недоступні.

Україна демонструє високі показники прийняття криптовалют на світовому рівні. Згідно з дослідженням Chainalysis, Україна знаходиться на шостому місці за рівнем використання криптоактивів, що підтверджує суттєвий інтерес населення та бізнесу до цифрових активів. Україна входить до числа найбільших власників біткоїна з активами на суму 3 мільярди доларів, що демонструює масштаби накопичення криптовалютних активів у країн. [30].

Динаміка розвитку криптовалютного ринку України за 2020-2025 роки характеризується кількома ключовими тенденціями, що представлені в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка розвитку криптовалютного ринку України за 2020-2025 рр.

Показники	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**2025** I кв
Обсяг ринку криптовалют, млн дол.	85,2	120,5	95,8	125,6	138,7	149,5
Темп приросту, %	-	41,4	-20,5	31,1	10,4	7,8
Кількість активних користувачів, тис. осіб	350	520	480	650	780	850
Частка у світовому обсязі транзакцій, %	0,8	1,2	0,9	1,4	1,6	1,7
Обсяг притоку коштів, млрд дол.	8,2	15,8	12,4	18,9	106,1	125,3

Джерело: складено автором на основі даних [45]

Аналіз даних таблиці демонструє волатильний, але загалом позитивний розвиток криптовалютного ринку України. Обсяг ринку криптовалют в Україні у

2025 році становить 149,5 млн. дол., що представляє зростання на 75,5% порівняно з 2020 роком. Найвищі темпи приросту спостерігалися у 2021 році (41,4%) та 2023 році (31,1%), що співпадає з періодами глобального зростання інтересу до криптовалют.

Особливо помітним є різке зростання притоку коштів у 2024 році. Приток криптовалютних коштів в Україну протягом 2023–2024 років склав 106,1 млрд. дол, що спричинено економічною нестабільністю та війною, яке доводить застосування криптовалют як альтернативного засобу збереження вартості та здійснення міжнародних переказів за умов ускладненого доступу до класичних фінансових послуг [45].

Важливим кроком у розвитку криптовалютної інфраструктури України стала ініціатива щодо легалізації цифрових активів, що створить правову основу для повноцінної інтеграції цих інструментів у фінансову систему країни.

Таким чином, сучасна фінансова інфраструктура України трансформується у гібридну модель, що поєднує традиційні банківські механізми, небанківські інститути та криптовалютні інструменти. Її подальший розвиток потребуватиме не лише модернізації технічної бази, а й створення ефективного нормативного середовища для інтеграції новітніх фінансових технологій та забезпечення прозорості й безпеки всіх учасників ринку.

2.2 Аналіз проблемних аспектів функціонування інфраструктури фінансового ринку

Сучасна фінансова інфраструктура виступає артеріями, що живлять економічний організм, забезпечуючи безперебійний рух капіталу та ефективний розподіл ризиків. Її стійкість та надійність є запорукою довіри учасників ринку та запобігання системним кризам. Однак, за період 2020-2025 років, Україна зіткнулася з викликами, які випробували на міцність кожен елемент її фінансової інфраструктури. Від глобального локдауну, спричиненого пандемією COVID-19, до

повномасштабної війни, ці події не тільки викрили вразливості, але й загострили вже існуючі структурні проблеми, ставлячи під сумнів здатність системи забезпечувати належне функціонування в екстремальних умовах.

З огляду на це, особливу увагу варто приділити обліковій ставці як ключовому інструменту монетарної політики, що безпосередньо впливає на функціонування фінансової інфраструктури. Протягом 2020–2025 рр. облікова ставка зазнала значних коливань, що відображало як економічні потрясіння, так і стратегічні спроби Національного банку стабілізувати ситуацію (рис2.2).

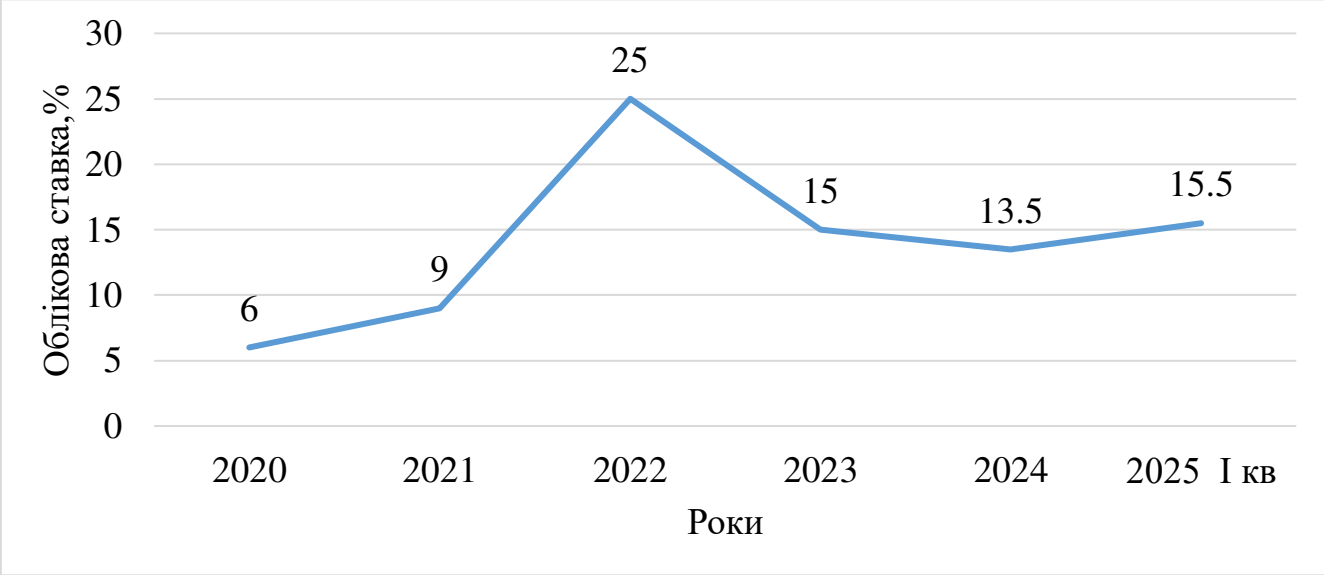


Рис.2.2 Динаміка облікової ставки протягом 2020-2025 рр.

Джерело: сформоване автором на основі [17]

Облікова ставка демонструє драматичні коливання, відображаючи три кризові періоди. У 2020 році НБУ знижував ставку для підтримки економіки під час пандемії (з 13,5% до 6,0%). Після початку війни у 2022 році ставку різко підвищено до рекордних 25% для боротьби з інфляційним тиском. З 2023 року спостерігається поступове зниження, що свідчить про стабілізацію ситуації.

Монетарна політика НБУ продемонструвала швидку адаптацію до кризових умов, використовуючи облікову ставку як основний антиінфляційний інструмент.

Облікова ставка НБУ тісно пов'язана з динамікою інфляційних процесів, які безпосередньо впливають на купівельну спроможність, вартість позик, довіру до

фінансових установ та ефективність дії всієї фінансової інфраструктури. Після підвищення облікової ставки у 2022 році, Нацбанк намагався знизити інфляційний тиск, однак з коливаннями рівня інфляції видно, що контроль над цим показником залишався складним завданням (рис.2.3).

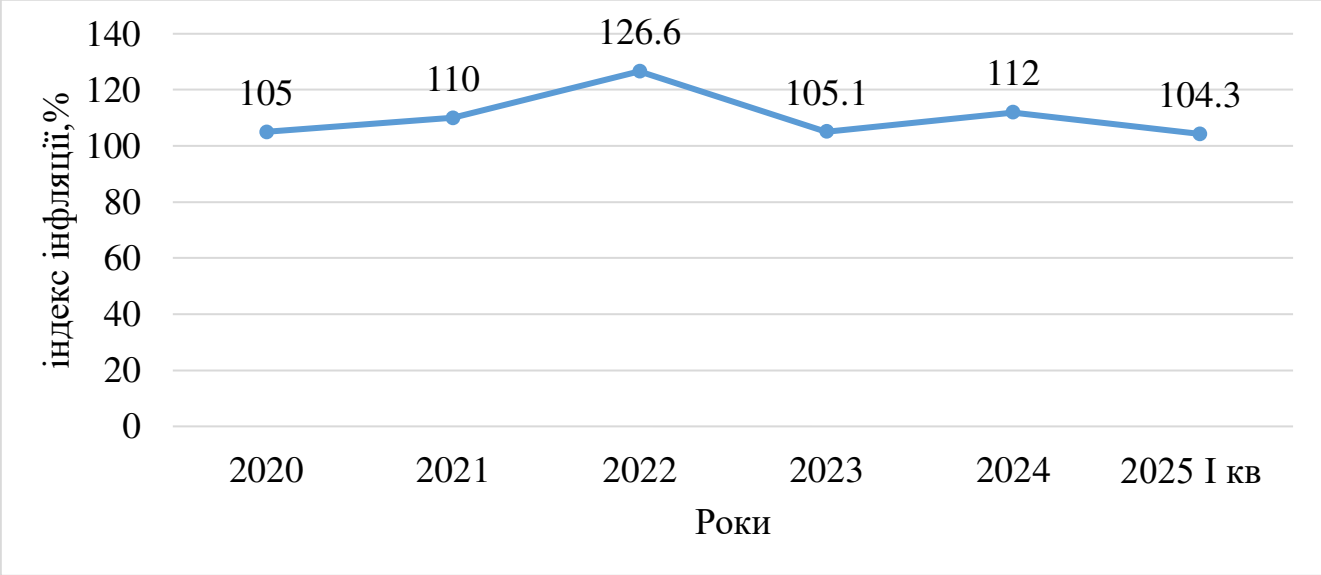


Рис.2.3 Тенденції індексу інфляції 2020-2025 рр.

Джерело: сформоване автором на основі [17]

Найбільш критичним періодом став 2022 рік, коли інфляція сягнула рекордних 26,6% — це стало прямим наслідком повномасштабної війни, деструкції логістичних ланцюгів та економічної інфраструктури, що яскраво виявило вразливість фінансової системи України до зовнішніх шоків.

Зокрема занепокоєння викликає нестабільність інфляційних процесів — різке зростання індексу інфляції з відносно стабільних 5–10% у мирні роки до критичних показників у кризовий період свідчить про недостатню ефективність наявних антиінфляційних інструментів. Навіть після тимчасового зниження у 2023 році, вже у 2024 році інфляція знову зростає до 12%, що вказує на наявність глибинних структурних дисбалансів в економіці та фінансовій інфраструктурі, які не можуть бути усунені лише монетарними методами [8].

Така волатильність інфляційних показників створює серйозні виклики для фінансової інфраструктури: ускладнює довгострокове планування, підриває довіру

до національної валюти, створює додаткові ризики для банківської системи та перешкоджає залученню інвестицій, що підтверджує необхідність кардинального реформування монетарної політики та створення більш стійких механізмів цінової стабільності.

Високий рівень проблемних кредитів (NPL) залишається однією з головних перешкод для активного кредитування та фінансової стабільності в Україні. Стан кредитного портфеля українських банків є критичним елементом, що відображає вразливість фінансової інфраструктури до економічних шоків [10; 18]. Навіть попри значне зниження в довоєнний період, динаміка частки непрацюючих кредитів протягом 2020-2025 років демонструє вплив як економічних реформ, так і повномасштабної війни (рис.2.4).

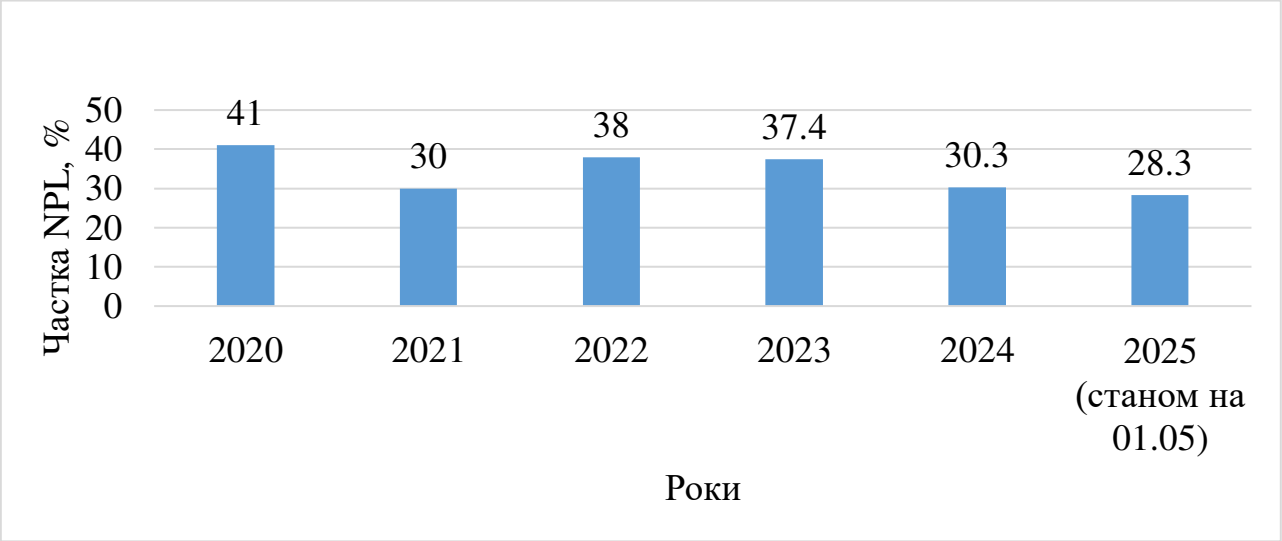


Рис.2.4 Частка проблемних кредитів у банківському секторі України

Джерело: сформоване автором на основі [17]

До початку повномасштабного вторгнення, у 2020-2021 роках, спостерігалася позитивна тенденція до зниження NPL з 41% до 30%, що свідчило про оздоровлення банківської системи. Однак, у 2022 році частка NPL різко зросла до 38%, що є прямим наслідком війни, яка спричинила значне погіршення платоспроможності позичальників та економічні потрясіння [18].

Але починаючи з 2023 року, відбувається поступове, але стабільне зниження

рівня NPL: з 37.4% у 2023 році до 30.3% у 2024 році, тобто тенденція вказує на адаптацію банківської системи та економіки до умов воєнного часу, а також на зусилля НБУ та банків щодо управління проблемними активами [7; 10]. Незважаючи на позитивну динаміку, поточний рівень NPL все ще залишається вищим за довоєнний мінімум і потребує подальших системних заходів для повного відновлення та забезпечення стабільності фінансового ринку.

Крім банківського сектора, критичні проблеми існують і в сегменті небанківських фінансових установ, що складає значну частину фінансової інфраструктури, вони загострилися на тлі повномасштабної війни, що призвело до суттєвого скорочення ринку та посилення регуляторного тиску.

Упродовж 2020–2025 років страховий ринок України, будучи важливою складовою небанківської фінансової інфраструктури, зіткнувся з серйозними викликами. Війна та економічні потрясіння докорінно змінили середовище його діяльності, створивши загрози для стабільності та розвитку галузі.

Таблиця 2.6

Основні показники діяльності страхових компаній України, 2020-2025 рр.

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	2025 I кв
Кількість страхових компаній	210	155	128	101	65	63
Валові премії, млн.грн	45 175,9	49 708,0	39 661,8	47 014,7	53 252,8	15 408,0
Рівень валових виплат,%	32,9	36,1	32,8	36,4	35,1	34,5

Джерело: складено автором на основі даних [17]

У 2020–2025 роках кількість страхових компаній в Україні зменшилася з 210 до 63, тобто більш ніж на 70%[3]. Причинами такого зниження стали посилення регуляторних вимог, економічна нестабільність, воєнні дії, а також банкрутства та добровільна ліквідація окремих установ, тобто сформувалася тенденція до консолідації ринку, коли залишаються найбільш стійкі та капіталізовані компанії. Динаміка валових страхових премій свідчить про наявність різких

коливань. Після зростання у 2021 році до 49,7 млрд грн, у 2022 році спостерігалося падіння на понад 20%, що безпосередньо пов’язано з початком повномасштабної війни. Водночас уже у 2023–2024 роках ринок продемонстрував відновлення, і обсяг премій зріс до 53,2 млрд грн, перевищивши довоєнний рівень.

Стабільність рівня валових виплат, що коливається в межах 32-36% протягом усього аналізованого періоду, є ще однією позитивною ознакою, що страхові компанії, незважаючи на кризу, ефективно управляють своїми зобов'язаннями та вчасно здійснюють виплати клієнтам [3]. Така поведінка підтримує довіру до страхового ринку, що є критично важливим для його подальшого розвитку.

Недержавні пенсійні фонди (НПФ) як інструмент довгострокового накопичення та альтернатива державній пенсійній системі зіткнулися з системними викликами, які поставили під сумнів їх ефективність та привабливість для українських громадян. Протягом 2020-2025 років сектор переживає глибоку стагнацію, характеризуючись скороченням кількості учасників, обмеженим зростанням активів та проблемами дохідності в умовах високої інфляції (рис.2.5).

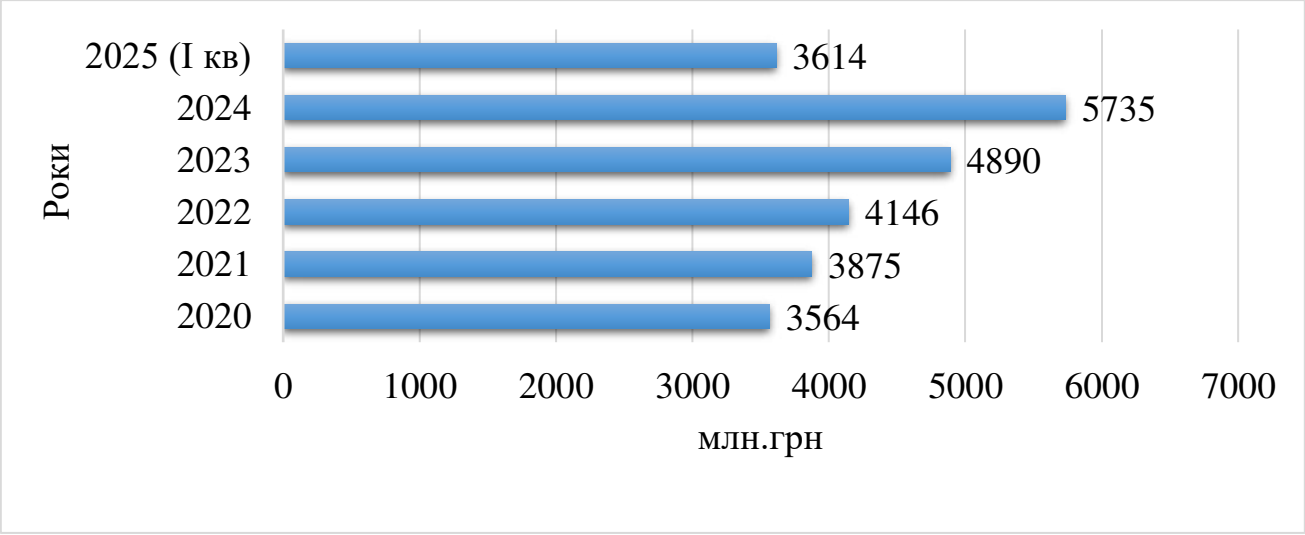


Рис. 2.5 Динаміка активів недержавних пенсійних фондів

Джерело: складено автором на основі даних [13]

Аналіз таблиці показує, що загальні активи НПФ демонстрували помірне, але нестабільне зростання, що не відповідає потребам довгострокового пенсійного

накопичення в умовах високої інфляції. Загальна вартість активів, попри номінальне зростання, не забезпечує достатньої дохідності, яка б перекривала рівень інфляції, особливо в кризові періоди, спричиняючи втрату реальної купівельної спроможності накопичень громадян.

Ці негативні тенденції не є випадковими, а є прямим наслідком глибоких системних проблем, які мають комплексний характер. Вони виходять за межі простої динаміки активів, вказуючи на фундаментальні бар'єри, що гальмують розвиток усієї системи недержавного пенсійного забезпечення та перешкоджають його перетворенню на ефективний інструмент накопичення. Саме ці ключові проблеми, що гальмують розвиток ринку, наочно представленіна рис.2.6., що ілюструє їх взаємозв'язок.



Рис. 2.6 Ключові проблемні аспекти функціонування НПФ в Україні

Джерело: складено автором на основі даних [23;11]

Упродовж 2020–2025 років НПФ зіткнулися з низкою системних проблем, що гальмують їхній розвиток та підривають довіру населення. Основною проблемою є слабке зростання активів при значній інфляції, коли активи зростають лише на 17–18% на рік, що недостатньо для компенсації знецінення грошей та збереження реальної купівельної спроможності [13]. Цей процес супроводжується стагнацією кількості учасників, яка залишається майже незмінною (887 тис. осіб), це вказує на нездатність сектору залучати нових вкладників та розширювати свою ринкову базу.

Крім того, консервативна інвестиційна політика НПФ, що полягає у переважному інвестуванні в низькоризикові активи, такі як державні цінні папери і банківські вклади, стримує потенціал дохідності, оскільки частка акцій та корпоративних облігацій є мізерною (до 6%) [13]. Незважаючи на номінальне зростання доходів від інвестицій, недостатній приріст доходів в абсолютному вимірі не забезпечує підвищення виплат для вкладників, що робить НПФ менш привабливими. Усі ці проблеми посилюються регуляторними та психологічним бар'єрами,низьким рівнем довіри населення, складними правилами функціонування та відсутністю державних гарантій на внески [23; 11].

Вплив військових ризиків на інвестиційну привабливість фінансової інфраструктури маєх неабиякий вплив, а саме війна кардинально трансформувала інвестиційний ландшафт України, створивши безпрецедентні виклики для функціонування фінансової інфраструктури та залучення капіталу (рис.2.7). Військова агресія спричинила катастрофічне скорочення інвестиційних потоків: прямі іноземні інвестиції обвалились з $7,95 млрд у 2021 році до лише $0,22 млрд у 2022 році — падіння на 97,22%. Хоча у 2023 році спостерігалось відновлення до $4,81 млрд, це все ще значно нижче довоєнного рівня [46].

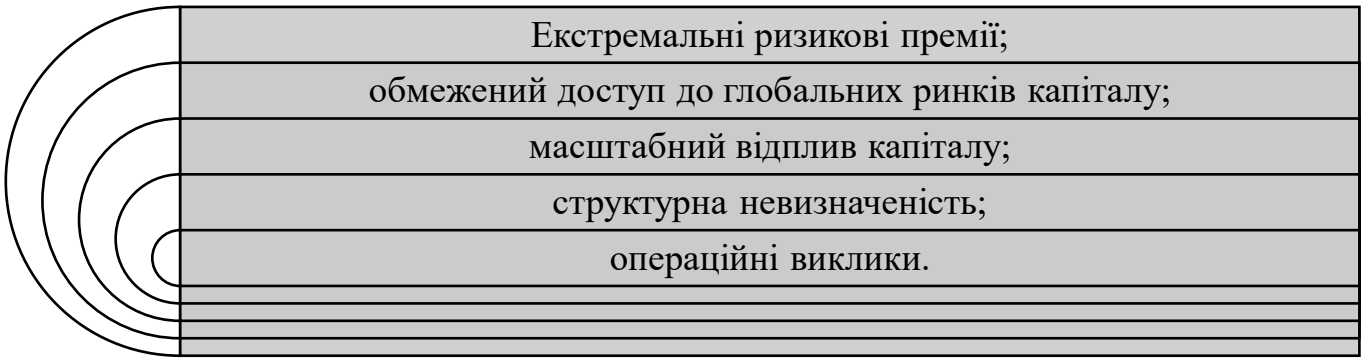


Рис.2.7 Основні чинники деструктивного впливу на інвестиційну привабливість та функціонування фінансової інфраструктури

Джерело: сформоване автором на основі [46; 7]

Інвестори змушені закладати надзвичайно високі премії за ризик через можливість фізичного знищення активів, що робить українські проекти

неконкурентоспроможними порівняно з іншими ринками. За оцінками МВФ, Україна втратила щонайменше третину свого ВВП у 2022 році How Ukraine is Managing a War Economy, що демонструє масштаб економічних втрат [46].

Що стосується обмеженого доступу до глобальних ринків капіталу, суверенні рейтинги України знаходяться на рівні глибокого спекулятивного інвестування, що блокує доступ до міжнародного боргового фінансування на комерційних умовах. Країна залежить від офіційної допомоги та міжнародних фінансових організацій[7].

У IV кварталі 2024 року Україна зафіксувала дефіцит рахунку капіталу та фінансових операцій у розмірі $5,78 млрд Ukraine Capital Flows, вказуючи на тривалий відплив приватного капіталу з країни, що скорочує внутрішні ресурси для фінансування економіки та створює тиск на валютні резерви [15].

Неможливість прогнозування тривалості та наслідків конфлікту унеможливлює довгострокове інвестиційне планування, особливо у капіталомістких проектах фінансової інфраструктури. Рівень бідності зріс щонайменше на 1,8 млн осіб з початку 2022 року, досягнувши 9 млн людей, що додатково обмежує внутрішній попит на фінансові послуги [14].

Вищезазначені чинники створюють порочне коло: високі ризики відлякують інвесторів, що обмежує надходження капіталу, погіршує фінансову стабільність та ще більше підвищує ризики, ускладнюючи відновлення довіри до української фінансової системи навіть у постконфліктний період.

Таким чином, аналіз функціонування фінансової інфраструктури виявив її вразливість до зовнішніх шоків. Економічні потрясіння та війна спричинили обмеження інвестиційних потоків та відтік капіталу. У небанківському секторі спостерігалася структурна криза, що проявляється в низькій довірі, стагнації та недостатній дохідності, вимагаючи кардинальних реформ для відновлення стабільності.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Сучасний етап економічного розвитку України характеризується необхідністю модернізації та оптимізації фінансової системи, що потребує комплексного підходу до розбудови інфраструктури фінансового ринку. У період 2020-2025 років перед українською фінансовою системою постали значні виклики, пов'язані з необхідністю адаптації до європейських стандартів, впровадження інноваційних технологій та забезпечення стабільності в умовах геополітичної невизначеності.

Інфраструктура фінансового ринку становить основу для ефективного функціонування фінансових інституцій, забезпечення прозорості операцій та захисту інтересів учасників ринку. Аналіз перспектив розвитку цієї інфраструктури потребує детального вивчення як зарубіжного досвіду, так і специфічних умов українського фінансового середовища.

Особливої актуальності набуває питання гармонізації національних фінансових стандартів з міжнародними вимогами, оскільки це створює передумови для залучення іноземних інвестицій та інтеграції у глобальні фінансові мережі. Процес такої гармонізації передбачає не лише технічну модернізацію існуючих систем, але й формування нової культури фінансового управління, що відповідає принципам прозорості, підзвітності та ефективного ризик-менеджменту, які є невід'ємними компонентами сучасної фінансової архітектури.

Досвід розвинених країн є цінним орієнтиром для України у формуванні власної фінансової системи. У країнах Європейського Союзу, США та інших лідируючих економіках, розвиток інфраструктури фінансового ринку демонструє комплексний підхід, що базується на трьох фундаментальних векторах: впровадженні передових технологічних рішень, поглибленні інтеграції ринків капіталу та посиленні регуляторного нагляду та кібербезпеки (рис.3.1).

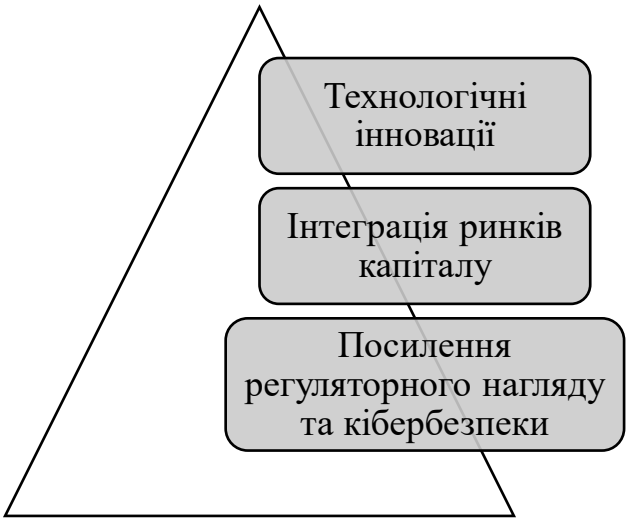


Рис.3.1 Основні вектори розвитку інфраструктури фінансового ринку

Джерело: сформоване автором на основі [46]

Технологічна модернізація фінансової індустрії в розвинених країнах невіддільно пов'язана з революційним розвитком фінансових технологій (FinTech). Фінансові технології представляють собою інноваційні рішення, що об'єднують традиційні фінансові послуги з передовими цифровими технологіями, трансформуючи спосіб взаємодії споживачів з фінансовими інститутами. Основними завданнями FinTech є демократизація доступу до фінансових послуг, підвищення їх швидкості та зручності, зниження операційних витрат, а також створення персоналізованого користувацького досвіду через використання штучного інтелекту, блокчейн-технологій, хмарних обчислень та аналітики великих даних.

Стратегічна важливість фінансових технологій полягає у руйнуванні традиційних бар'єрів фінансового обслуговування, підвищуючи інклюзивність та доступність послуг, особливо для малозабезпечених верств. FinTech-рішення не тільки оптимізують поточні процеси, а й формують нові бізнес-моделі, які допомагають фінансовим установам адаптуватися до мінливих потреб цифрової економіки та очікувань сучасних споживачів.

З огляду на глобальне значення FinTech, інвестиції у цей сектор

демонструють стійку динаміку зростання. За даними KPMG, у 2024 році світовий обсяг вкладень у фінансові технології досяг 95,6 млрд дол. США , що підтверджує стратегічне значення цифрової трансформації для майбутнього фінансових ринків, дані інвестиції спрямовуються на розробку інноваційних рішень, що не лише підвищують доступність фінансових послуг, але й кардинально покращують їх ефективність, швидкість обробки та рівень прозорості для споживачів [43].

У рамках цієї трансформації, технологія блокчейн займає особливе місце серед пріоритетних напрямів розвитку. Вона є децентралізованою системою розподіленого реєстру, що дозволяє створювати надійні, незмінні та прозорі записи транзакцій. Її ключова перевага полягає в усуненні потреби в центральному посереднику, що робить фінансові операції швидшими, безпечнішими та менш витратними. Блокчейн забезпечує незмінність даних та високий рівень криптографічного захисту, що є критично важливим для фінансового сектору, де безпека та довіра мають першочергове значення.

Розподілений реєстр активно використовується провідними фінансовими інституціями для оптимізації міжбанківських розрахунків, прискорення міжкордонних платежів та автоматизації торгівлі цінними паперами [33]. Впровадження блокчейн-рішень дозволяє скоротити час виконання транзакцій з кількох днів до декількох хвилин, одночасно зменшуючи операційні витрати на 30-50% порівняно з традиційними методами [44].

Штучний інтелект та алгоритми машинного навчання є важливою частиною теперішнього банківського сектору розвинених країн. Вони застосовуються для автоматизації процесів андеррайтингу, оцінки кредитних ризиків, виявлення підозрілих транзакцій та персоналізації фінансових продуктів відповідно до потреб клієнтів. Статистичні дані свідчать, що впровадження рішень на основі ШІ у банківській сфері дозволяє підвищити ефективність прийняття управлінських рішень на 25–40% та знизити рівень операційних ризиків [31].

Концепція відкритого банкінгу в Європейському Союзі отримала

законодавче закріплення через Директиву про платіжні послуги (PSD2), яка набула чинності у 2018 році [36]. Ця регуляторна ініціатива дозволяє ліцензованим третім сторонам отримувати доступ до банківських рахунків клієнтів за умови їх письмової згоди, що стимулює розвиток конкурентного середовища та сприяє появі інноваційних фінансових сервісів. За даними Європейського банківського управління, станом на кінець 2024 року в рамках PSD2 було зареєстровано понад 1 200 провайдерів платіжних послуг третіх сторін [32].

У США паралельно відбувається динамічне зростання ринку необанків, які стали альтернативою традиційним банківським установам. Необанки представляють собою фінансово-технологічні компанії, що надають банківські послуги виключно через цифрові канали, без фізичних відділень. Вони революціонізують банківську галузь завдяки інноваційному підходу до клієнтського сервісу, використанню передових технологій та здатності швидко адаптуватися до мінливих потреб споживачів. Необанки пропонують спрощені процедури відкриття рахунків, конкурентоспроможні процентні ставки, зручні мобільні додатки та персоналізовані фінансові рішення, що особливо привабливо для молодого покоління користувачів.

Статистичні дані демонструють вражаючі масштаби розвитку цього сегменту: у 2024 році сукупна ринкова оцінка необанків сягнула 143,29 млрд доларів, а прогнозоване зростання до 2032 року становить понад 3,4 трлн доларів при середньорічному темпі 48,9% [40], що відображає фундаментальні зміни у споживчих перевагах та очікуваннях щодо банківських послуг.

Традиційні банки, своєю чергою, активно інвестують у розвиток хмарних технологій, управління даними та інтеграцію генеративного штучного інтелекту у корпоративні стратегії. Понад 75% американських фінансових установ збільшили витрати на цифрову трансформацію для збереження конкурентоспроможності у мінливому фінансовому ландшафті [29].

Особливої уваги заслуговує запуск у липні 2023 року платіжної системи

FedNow Федеральною резервною системою США [38]. FedNow є сучасною інфраструктурою миттєвих платежів, розробленою для забезпечення цілодобових, швидких та безпечних грошових переказів між банками та кредитними спілками у США. Система дозволяє фінансовим установам надавати своїм клієнтам можливість здійснювати та отримувати платежі у режимі реального часу, 24 години на добу, 365 днів на рік, включаючи вихідні та свята, що кардинально відрізняється від традиційних платіжних систем, які зазвичай працюють лише у робочі дні та мають обмежений графік обслуговування.

За перший рік функціонування до системи FedNow приєдналося понад 900 фінансових установ, що підтверджує високий рівень готовності американського ринку до впровадження миттєвих платежів [38]. Лише у четвертому кварталі 2024 року через FedNow було проведено операцій на суму 246 млрд доларів [39], що демонструє швидке зростання популярності та довіри до нової платіжної інфраструктури з боку як фінансових установ, так і їхніх клієнтів.

Паралельно з технологічним розвитком, Європейський Союз реалізує амбіційну ініціативу створення єдиного Союзу ринків капіталу (Capital Markets Union), програма спрямована на формування інтегрованого фінансового простору, який забезпечить європейським компаніям альтернативні джерела фінансування поза традиційним банківським кредитуванням [34]. Статистичні дані свідчать, що у 2017 році 86% нового корпоративного фінансування в ЄС надходило від банків, тоді як лише 14% залучалося через ринки капіталу, що контрастує з американською моделлю, де співвідношення є більш збалансованим [33].

Особливо гостро проблема доступу до капіталу відчувається у сфері інноваційного підприємництва, де молоді технологічні компанії потребують гнучких інструментів фінансування для масштабування своїх рішень. Фінансування європейських стартапів у 2024 році склало 51 млрд доларів, що на 5% менше порівняно з 54 млрд доларів у 2023 році [42]. Попри це зниження, показники демонструють відносну стабільність ринку після значного падіння з піку 2021-2022

років. Європейський інвестиційний банк активно працює над ініціативами, спрямованими на полегшення процедур лістингу компаній та зниження бар'єрів для транскордонного руху капіталу в межах Європейського Союзу [35].

Розвиток фінансової екосистеми ЄС не обмежується лише ринками капіталу та венчурним фінансуванням – паралельно відбувається масштабна модернізація базової платіжної інфраструктури, яка створює фундамент для цифрової економіки. Статистичні показники розвитку платіжної інфраструктури ЄС демонструють вражаючі масштаби цифровізації. У першому півріччі 2024 року 34 роздрібні платіжні системи єврозони обробили близько 52,1 млрд транзакцій на загальну суму 25,1 трлн євро [33]. Миттєві кредитні перекази складали 15% від загальної кількості та 4% від загальної вартості всіх операцій з переказу коштів. У другому півріччі 2024 року системи великовартісних платежів, розташовані в єврозоні, обробили 74,7 млн платежів на загальну суму 223,7 трлн євро [33].

Таким чином, трансформація фінансового ландшафту ЄС відбувається за принципом взаємозалежності: структурні реформи ринків капіталу створюють умови для розвитку інноваційного підприємництва, яке генерує технології для модернізації платіжної інфраструктури.

Регуляторний нагляд у сфері кібербезпеки набуває критичної важливості в умовах зростання цифрових загроз та підвищення складності кіберзлочинів. Європейський центральний банк розробив комплексні стандарти операційної стійкості для фінансового сектору, які охоплюють широкий спектр вимог: від системи раннього попередження про кібератаки до регулярного тестування захисту критичної інфраструктури. Ці стандарти включають обов'язкове проведення щоквартальних пентестів, створення резервних центрів обробки даних з географічним розподілом, а також встановлення жорстких часових рамок для відновлення систем після інцидентів - не більше 4 годин для критично важливих операцій [33].

Особливу увагу приділено управлінню ризиками третіх сторін, оскільки

більшість кіберінцидентів у фінансовому секторі пов'язані з вразливостями в ланцюгах постачання ІТ-послуг. Фінансові установи зобов'язані проводити щорічний аудит усіх постачальників технологічних рішень та вимагати від них сертифікації відповідності європейським стандартам кібербезпеки. Додатково введено вимогу щодо обов'язкового повідомлення регуляторів про всі кіберінциденти протягом 2 годин з моменту виявлення, навіть якщо вони не призвели до фінансових втрат або витоку даних клієнтів.

Система забезпечення безперервності бізнес-процесів тепер включає не лише технічні аспекти, але й організаційні заходи: створення кризових команд реагування, які діють цілодобово, розробку детальних сценаріїв дій при різних типах кіберзагроз, та проведення регулярних міжбанківських навчань з відпрацювання дій у випадку масштабних атак на фінансову інфраструктуру. Ці стандарти стали обов'язковими для всіх систематично важливих фінансових установ ЄС з початку 2024 року.

Регулювання криптоактивів отримало чіткі правові рамки з прийняттям Регламенту про ринки криптоактивів (Markets in Crypto-Assets Regulation - MiCA) Європейським Союзом [37]. Цей нормативний акт встановлює єдині стандарди для емісії, торгівлі та зберігання криптовалют, забезпечуючи захист інвесторів та підтримуючи стабільність фінансової системи. MiCA запроваджує ліцензування криптобірж, обов'язкове розкриття інформації про проекти криптоактивів через "білі книги", а також встановлює вимоги до резервування стейблкоїнів.

Міжнародна координація регуляторного нагляду посилюється через створення спільних робочих груп між європейськими та американськими фінансовими регуляторами. У 2024-2025 роках підписано низку меморандумів про взаємне визнання стандартів кібербезпеки та обмін інформацією про кіберзагрози в режимі реального часу.

Регуляторні "пісочниці" (regulatory sandboxes) стали ключовим інструментом балансування між інноваціями та безпекою. Фінансові регулятори ЄС та США

створили спеціальні середовища для тестування нових фінансових технологій у контрольованих умовах, що дозволяє стартапам та банкам експериментувати з новими рішеннями без ризику порушення існуючих норм. За 2024 рік через європейські регуляторні пісочниці пройшли тестування понад 150 фінтех-проектів, з яких 60% отримали дозвіл на повномасштабну діяльність [6].

Сучасний регуляторний ландшафт характеризується переходом від реактивного до проактивного нагляду, де превентивні заходи кібербезпеки поєднуються з гнучким регулюванням інновацій. Європейський та американський підходи демонструють конвергенцію у напрямку створення стійкої, але інноваційної фінансової екосистеми. Ключовими трендами є посилення міжнародної координації, впровадження ризик-орієнтованого нагляду та використання регуляторних технологій для автоматизації процесів контролю, що створює основу для довіри споживачів до цифрових фінансових послуг і гарантує стабільний розвиток фінтех-індустрії в умовах зростаючих кіберзагроз.

Аналіз міжнародного досвіду розвинених країн створює міцне підґрунтя для визначення стратегічних перспектив становлення сучасної інфраструктури українського фінансового ринку. Успішні практики ЄС та США демонструють, що ефективна трансформація фінансової системи базується на синергії трьох ключових компонентів: технологічних інновацій, розвинених ринків капіталу та надійного регуляторного забезпечення.

Для України особливо актуальним є формування власної моделі фінансової інфраструктури, яка поєднуватиме найкращі світові практики з урахуванням специфічних національних умов, включаючи потреби воєнного і поствоєнного періоду, євроінтеграційні прагнення та значний потенціал у сфері інформаційних технологій. Реалізація цих амбітних цілей потребує комплексного та скоординованого підходу, оскільки успіх залежатиме від здатності впровадити системні зміни, що охоплюють всі аспекти фінансової діяльності. Розвиток технологій, розбудова ринків капіталу та посилення регуляторного нагляду є

взаємопов'язаними процесами, що вимагають чіткого бачення та послідовних кроків. З огляду на це, стратегічні шляхи реалізації полягають у наступному:

Законодавче забезпечення та регулювання. Україна потребує прийняття спеціального закону про фінансові технології та закону "Про віртуальні активи" для створення правових рамок діяльності фінтех-компаній. Національний банк України має запустити регуляторні пісочниці для тестування інноваційних проектів та створити спеціалізований центр кібербезпеки фінансового сектору.

Розвиток платіжної інфраструктури. До 2027 року необхідно запустити національну систему миттєвих платежів, створити консорціум банків та IT-компаній для розробки власних платіжних рішень, впровадити QR-платежі та безконтактні технології [36].

Блокчейн та цифрова гривня. НБУ має розпочати пілотні проекти щодо впровадження цифрової гривні (CBDC) спільно з провідними банками. Поетапне впровадження блокчейн-технологій у державні реєстри, починаючи з реєстру прав власності та земельного кадастру, забезпечить прозорість та ефективність державного управління [44].

Штучний інтелект у фінансах. Розвиток національної інфраструктури обробки даних включатиме створення спеціалізованих дата-центрів для фінансової аналітики. Запровадження освітніх програм з фінансових технологій та ШІ в університетах, а також створення науково-дослідних центрів забезпечить підготовку кваліфікованих кадрів [31].

Модернізація ринків капіталу. Консолідація біржової інфраструктури в єдину національну біржу з сучасною технологічною платформою, запровадження пільгових умов лістингу для IT-компаний та створення сприятливих умов для інституційних інвесторів підвищить привабливість фондового ринку [36].

Венчурне фінансування. Спеціальний податковий режим для венчурних інвестицій, створення державного фонду фондів та підписання угод з міжнародними венчурними фондами сприятиме розвитку стартап-екосистеми за

зразком Ізраїлю та Естонії.

Міжнародна інтеграція. Поетапне впровадження європейських директив у банківській діяльності та на ринках капіталу, розвиток партнерських відносин з європейськими регуляторами та участь у розробці міжнародних стандартів фінансових технологій дозволить Україні стати регіональним хабом фінтехів для Центральної та Східної Європи.

Кібербезпека. Створення системи оперативного обміну інформацією про кіберзагрози між фінансовими установами, запровадження обов'язкових регулярних навчань з кібербезпеки та проведення кіберучень на рівні всього сектору забезпечить високий рівень захисту фінансової інфраструктури [37].

Аналіз окреслених шляхів реалізації перспектив розвитку інфраструктури фінансового ринку України свідчить, що вони охоплюють усі ключові напрями трансформації – від законодавчого забезпечення та створення прозорих правил гри для фінтех-компаній до розвитку платіжної інфраструктури, цифрової гривні та блокчейн-рішень. Важливими складовими є інтеграція штучного інтелекту у фінансові процеси, модернізація ринків капіталу, стимулювання венчурного фінансування та підвищення рівня кіберзахисту. Усі ці заходи формують комплексну дорожню карту, що дозволить не лише прискорити цифровізацію, а й створити стійку фінансову екосистему, адаптовану до викликів воєнного і поствоєнного періоду.

Ключем до успіху є координація зусиль усіх учасників ринку, послідовна державна політика підтримки інновацій та активна інтеграція з міжнародними партнерами. Реалізація представленої дорожньої карти дозволить Україні не лише модернізувати власну фінансову систему, але й стати регіональним лідером у сфері фінансових технологій, створивши міцний фундамент для довгострокового економічного зростання та успішної євроінтеграції.

ВИСНОВКИ

Фінансовий ринок являє собою складну систему відносин, інститутів та інструментів, що забезпечують ефективний перерозподіл капіталу між суб'єктами економічної діяльності. Дослідження показало, що його функціонування базується на взаємодії чотирьох ключових елементів: суб'єктів (домогосподарства, держава, підприємства, фінансові посередники), об'єктів (фінансові ресурси та інструменти), принципів регулювання (вільне ціноутворення, конкуренція, інформаційна прозорість, державне регулювання) та функцій (акумулювання капіталу, забезпечення ліквідності, управління ризиками).

Структурний аналіз українського фінансового ринку виявив доцільність застосування комбінованого підходу, що поєднує функціональну класифікацію (грошовий ринок, ринок капіталів, валютний ринок) з інституційною (банківський та небанківський сектори). Такий підхід забезпечує більш повне розуміння взаємозв'язків між різними сегментами ринку та специфіки використання фінансових інструментів.

Фінансова інфраструктура визначається як сукупність організацій, інструментів та механізмів, що забезпечують ефективність, стабільність і безперебійність функціонування фінансового ринку. Її ефективність базується на взаємодії трьох компонентів: нормативно-правової бази, системи фінансових установ та фінансового інструментарію. Структурно інфраструктура охоплює управлінську, інституційну та обслуговуючу складові, кожна з яких виконує специфічні функції для забезпечення стабільного функціонування ринку.

Аналіз сучасного стану розвитку інфраструктури фінансового ринку України за період 2020-2025 років виявив суперечливі тенденції. Банківська система як центральна складова інфраструктури демонструє процеси консолідації - кількість банків скоротилася з 75 до 61, водночас спостерігається зростання активів більш ніж удвічі та збільшення частки іноземного капіталу до 34,2%. Структурні зміни проявляються у зменшенні частки кредитного портфеля з 64,5% до 53,7% активів

та зростанні вкладень в ОВДП до 25,4%, що відображає адаптацію інфраструктури до умов воєнного стану.

Небанківська складова фінансової інфраструктури зазнала значного скорочення: кількість страхових компаній зменшилася на 70%, кредитних спілок - на 55,2%, ломбардів - на 49%. Водночас активи фінансових компаний зросли на 68,6%, що свідчить про консолідацію інфраструктури на користь найстійкіших інституцій. Розвиток криптовалютної складової демонструє позитивну динаміку з обсягом 149,5 млн доларів у 2025 році та різким зростанням притоку коштів до 125,3 млрд доларів.

Проблемні аспекти функціонування інфраструктури включають високу волатильність облікової ставки (від 6% до 25%) та інфляційних процесів (піковий рівень 26,6% у 2022 році), що створює структурні дисбаланси та підриває довіру до фінансової системи. Частка проблемних кредитів, незважаючи на зниження з 38% до 30,3%, залишається критично високою. Страховий ринок демонстрував різке падіння у 2022 році з подальшим відновленням, що підтверджує адаптивність сектору.

Недержавні пенсійні фонди стикнулися з системними викликами: слабке зростання активів (17-18% річних) не компенсує інфляційне знецінення, стагнація кількості учасників та консервативна інвестиційна політика обмежують розвиток сектору. Військові ризики спричинили катастрофічне падіння прямих іноземних інвестицій з 7,95 млрд доларів у 2021 році до 0,22 млрд у 2022 році, створивши довгострокові виклики для інвестиційної привабливості.

Дослідження міжнародного досвіду розвинених країн виявило три ключові вектори розвитку фінансової інфраструктури: технологічна модернізація через впровадження FinTech, блокчейн-технологій та штучного інтелекту; поглиблення інтеграції ринків капіталу для диверсифікації джерел фінансування; посилення регуляторного нагляду та кібербезпеки. Світові інвестиції у фінансові технології досягли 95,6 млрд доларів у 2024 році, що підкреслює стратегічне значення

цифрової трансформації.

Для України визначено стратегічні шляхи модернізації фінансової інфраструктури: прийняття спеціального законодавства про фінансові технології та віртуальні активи; запуск національної системи миттєвих платежів до 2027 року; впровадження пілотних проектів цифрової гривні; розвиток штучного інтелекту у фінансових процесах; консолідація біржової інфраструктури; створення сприятливих умов для венчурного фінансування; поглиблення міжнародної інтеграції та посилення кібербезпеки.

Реалізація окреслених заходів дозволить Україні створити сучасну, стійку фінансову екосистему, адаптовану до викликів воєнного і postvоєнного періодів, забезпечить інтеграцію з європейськими стандартами та сприятиме перетворенню країни на регіональний центр фінансових технологій, створивши міцний фундамент для довгострокового економічного зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боднар О. А. Фінансова інфраструктура : курс лекцій. Миколаїв : МНАУ, 2021. 93 с. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10573/1/finansova-infrastruktura-kurs-lekcij-bakalavr-072.pdf
2. Ганзюк С.М. Фінансовий ринок : конспект лекцій. Кам'янське: ДДТУ, 2024 р. 61 с. URL: https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/36/7-36-kl73.pdf
3. Герасименко Т. О. Аналіз стану страхового ринку України в коронавірусний період. Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення : матеріали міжнар. наук.-практ. конференції, м. Львів, 2021 р. С. 83-84.
4. Гутко Л.М., Драган О.О. Фінанси: навчально-методичний посіб. – Біла Церква, 2020. – 156 с. URL: https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/4751/1/finansy.pdf
5. Ільчук В.П., Штирхун Х.І. Фінансовий ринок : навч. посіб. Чернігів: НУЧП, 2021. – 46 с. URL: https://ir.stu.cn.ua/jspui/bitstream/123456789/22950/1/%D0%A4%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%BA.%20..pdf
6. Інклюзивна відбудова України: економічна, соціальна та просторово-технологічна реінтеграція : монографія / Н. В. Павліха [та ін.]. Луцьк, 2025. 268с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/28324/1/mon_inkl_vidbud2025.pdf
7. Китайчук Т. Г. Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. Економіка та суспільство. 2023. Вип. 54. URL: https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2823/2744
8. Козій Н. С., Синиця О. О. Інфраструктура фінансового ринку України в умовах цифрової економіки. Економічний простір. 2020. № 154. С. 156-160. URL: http://srd.pdaba.edu.ua:8080/bitstream/123456789/5552/1/Kozii.pdf

9. Крисоватий А. І. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль :Університетська думка, 2024. 632 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/51033/1/FinansuPD_4.pdf
10. Крухмаль О. В., Павленко Л. Д., Тарасенко Я. Ю. Проблемні кредити: сутність та причини виникнення в сучасних умовах. Modern Economics. 2021. № 27. С. 61–69. URL: doi.org/10.31521/modecon.V27(2021)-08.
11. Марчук В. П. Аналіз діяльності та прогнозування активів недержавних пенсійних фондів України / В. П. Марчук, В. В. Воробйова. // Ефективна економіка. - 2012. - № 8. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_8_16 (дата звернення: 22.07.2025)
12. Міщенко В.С., Нагаєва Г.О. Фінанси: навч. посіб. – Харків: ХНАУ, 2020. – 126 с. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/8628/1/NP_FINANSY_20.pdf
13. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Офіційний вебсайт. URL: https://www.nssmc.gov.ua/ (дата звернення: 23.06.2025)
14. Огляд Світового банку по Україні: Світовий банк. Ukraine Overview: Development news, research, data. URL: https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview (дата звернення: 05.06.2025)
15. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: https://www.me.gov.ua/ (дата звернення: 05.06.2025)
16. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL : https://minfin.com.ua/ua/banks/stat/ (дата звернення: 25.05.2025)
17. Офіційний сайт Національного банку України. URL : https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision (дата звернення: 25.05.2025)
18. Приказюк Н. В., Загороднюк Ю. В. Сучасні підходи до управління проблемними кредитами в банках. Причорноморські економічні студії. 2022. Вип. 73. С. 103–109. URL: doi.org/10.32843/bses.73-16.
19. Рекуненко І. І. Інфраструктура фінансового ринку України: сучасний стан та

перспективи розвитку : монографія. Суми. ДВНЗ "УАБС НБУ". 2013. 411 с. (дата звернення: 01.02.2025)

20. Савенко Д. О. Становлення та розвиток інфраструктури фінансового ринку України // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – № 4. – С. 81–86. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/4_2020/16.pdf
21. Сіренко Н. М., Боднар О. А., Шишпанова Н. О. Інституціональна інфраструктура фінансового ринку: теоретико-практичний аспект. Modern Economics. 2021. № 25. С. 130-135. URL: https://lnnk.in/iElj
22. Стойко О. Я., Дема Д. І. Фінанси : підручник / за ред. О. Я. Стойка. 2-ге вид. перероб. і доп. Житомир : Поліський університет, 2024. 317 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/3bac_finan/Finansy.-Stiyka-A.YA.-_2024.pdf
23. Татарин Н. Б., Чепіль Ю. Б., Дунець І. А. Система недержавного пенсійного забезпечення як спосіб інвестування: проблемні аспекти та шляхи вдосконалення. Молодий вчений. 2022. № 4 (104). С. 110–114. URL: https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4440/4368
24. Татарин Н., Половко Д. Фінансовий ринок України: аналіз сучасного стану, загрози, проблеми та перспективи // Галицький економічний вісник. – 2023. 1 – № 4 (83). – С. 78 – 88. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/42637/2/GEJ_2023v83n4_Tataryn_N-Financial_market_of_Ukraine_78-88.pdf
25. Татарин Н.Б., Петрович А.З., Педченко І.І. Стан та перспективи розвитку фінансового ринку України. Young Scientist. 2020. Вип. № 3 (79). С. 273-277.
26. Трусова Н. В., Нестеренко С. А., Якушева І. Є. та ін. Фінансовий ринок: навч.посіб. Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2021. – 236 с
27. Чуницька І. І. Наукові орієнтири структурування інфраструктури фінансвоого ринку: стаття. Ірпінь : УДФСУ, 2020. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2020/5.pdf
28. Чуницька І. І. Фінансова інфраструктура : конспект лекцій. Ірпінь : УДФСУ, 2022. 71 с. URL: https://rb.gy/rnhq9t

29. American Bankers Association. Banking technology trends survey 2024. – Washington DC: ABA, 2024. URL: https://www.aba.com/news-research/analysis-guides/consumer-satisfaction-survey (дата звернення: 22.08.2025)
30. Chainalysis. Global Crypto Adoption Index 2024. URL : https://blog.chainalysis.com/reports/2024-global-crypto-adoption-index/ . (дата звернення: 01.06.2025)
31. Deloitte. Banking industry outlook 2024: Positioning for a new era of growth. London: Deloitte Touche Tohmatsu Limited, 2024. URL:https://www.deloitte.com/us/en/insights/industry/financial-services/financial-services-industry-outlooks/banking-industry-outlook.html (дата звернення: 22.08.2025)
32. European Banking Authority. Report on the implementation of the PSD2 framework. Paris: European Banking Authority, 2024. 156 p. URL: https://www.eba.europa.eu/sites/default/files/2024-08/465e3044-4773-4e9d-8ca8b1cd031295fc/EBA_ECB%202024%20Report%20on%20Payment%20Fraud.pdf (дата звернення: 22.08.2025)
33. European Central Bank. Distributed ledger technologies in securities post-trading. ECB Occasional Paper Series, no. 172, April 2016. Frankfurt am Main: European Central Bank, 2016. URL: https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecbop172.en.pdf (дата звернення: 22.08.2025)
34. European Commission. Capital Markets Union: making it easier for companies to get funding. – Brussels: European Commission, 2024. URL : https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2024/760256/IPOL_STU(2024)760256_EN.pdf (дата звернення: 23.08.2025)
35. European Investment Bank. Supporting capital markets development in Europe. 2024.URL:https://www.eib.org/attachments/lucalli/20240237_070525_financial_report_2024_en.pdf (дата звернення: 23.08.2025)
36. European Parliament. Directive (EU) 2015/2366 on payment services in the internal market (PSD2). Official Journal of the European Union, 2015, L 337, pp. 35–127.

URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2015/2366/oj/eng (дата звернення: 22.08.2025)

37. European Parliament. Regulation (EU) 2023/1114 on markets in crypto-assets (MiCA). Official Journal of the European Union. –2023. – L 150. – P. 40-205.URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj/eng (дата звернення: 23.08.2025)
38. Federal Reserve Board. Federal Reserve announces that its new system for instant payments, the FedNow Service, is now live. URL:https://www.federalreserve.gov/newsevents/pressreleases/other20230720a.htm
39. FXC Intelligence. FedNow 2024 update: US instant payments growth analysis. URL : https://www.fxcintel.com/research/analysis/fednow-2024-update (дата звернення: 23.08.2025)
40. Grand View Research. Digital Banking Market Size Report, 2025–2032. San Francisco: Grand View Research Inc., 2024. URL:https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/digital-banking-platforms-market-report
41. International Monetary Fund. How Ukraine is Managing a War Economy. URL:https://www.imf.org/en/News/Articles/2023/02/07/cf-how-ukraine-is-managing-a-war-economy (дата звернення: 02.06.2025)
42. Invest Europe. European Private Equity Activity Report 2024. – Brussels: Invest Europe, 2024. URL: https://www.investeurope.eu/reports/euipo-report-2024/p002-home-8318-T01.html (дата звернення: 23.08.2025)
43. KPMG.URL: https://kpmg.com/ua/uk/home.html (дата звернення: 22.08.2025)
44. McKinsey & Company. The value of payments transformation and the role of financial infrastructure. – New York: McKinsey Global Institute, 2024.
45. Statista Market Forecast. Digital Assets Market Data. URL: https://www.statista.com/outlook/fmo/digital-assets/ukraine
46. World Bank Group. Ukraine Economic Outlook. URL: https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview (дата звернення: 05.06.2025).

ДОДАТКИ

Додаток А

Динаміка активів недержавних пенсійних фондів

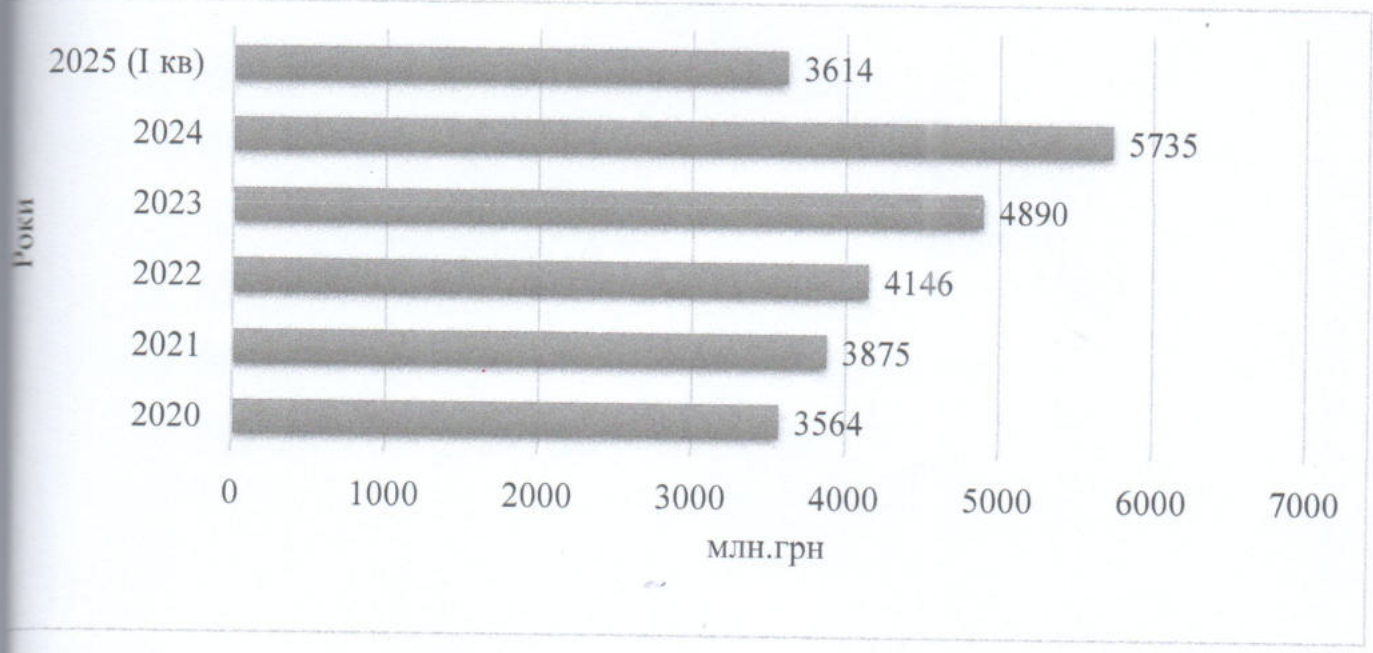


Рис.А.1 – Динаміка активів недержавних пенсійних фондів 2020-2025, млн.грн

Джерело: складено автором на основі даних [13]